

Die I. (a. d. 24. April.)

CONCIO I.

Parasceve: Novissime elapsi anni Sacra public. precum obsignavimus ultimæ diei poenitentialis Concione i. fiduciali Davidis voce è *Psal.* 61: v. 1, 2, 3, 4, 5. agnoscimus iisdem verbis, devotè repetitis, Dei *clementiam*, quod nos tunc ut ante exaudierit: *Sapientiam*, in juvandis, *potentiam*, quâ patriam nostram in hunc usque diem sartam tectamque servaverit; & *gratiam*, qua veram apud nos religionem, inque piis, puri sui verbi amorem custodierit. (vid. Conc. i. die 4. 1684.) simili spe nos erigentes, inchoamus hujus anni sacra publica poenitentialia, textu primo, verbis planè parallelis. Votum Ex *Psal.* 119: v. 116.

TEXTUS *Psal* 31: v. 1, 2, 3, 4, 5.

Exord. Post nuperas meditationes passionales, jucundo ordine sequitur textus hic ex passionali Psalmo (vid. *sun. marium* Psalmi in *Bibl. vernac.*) ac immediatè post verba prælecta, legimus *Pf.* 31: v. 6. verba Christi in cruce ultima, *Luc.* 23: v. 46. Et ob postrema verba textus v. 5. de *eductione è laqueo* etiam Paschalem meditationem intervenientem repetimus ex *Actor.* 2. v. 24. ubi Petrus commemorat (α) *Christi resurrectionem*: adscribitur ea peculiari ratione *Deo Patri*, *Act.* 5: v. 30, 31. Est autem opus totius S. S. Trinitatis, proinde tribuitur etiam *ipso Christo*, *Rom.* 1: v. 4. competit quoque Spiritui Sancto, *Rom.* 8: v. 11 (β) *resurrectionis modum*; *Solvens dolores mortis*, è morte dolorosa liberans; (γ) *resurrectionis rationem*, quia impossibile erat Christum *retineri à morte*, erat quippe Salvator potentix infinitæ, etiam in mortem, *Apoc.* 1. v. 18. & jam persolutis omnium hominum Peccatis, quæ liberè susceperit, mors in illum sanctum & justum jus nullum habuit, *Rom.* 6: v. 9, 10, 11. & ut in hoc Psalmo 31. Christus loquitur, modò ut caput, modò ut corpus,, i. e. Ecclesia, ideo in solatium piorum. cum Christo liberato & liberatore (conf. *Esa.* 53 v. 8. *Zach.* 9: v. 9.) videamus ex hoc textu.

Eductionem sperantium è reti periculorum.

Ubi not. I. *Fiducia in Dominum, sperans.*

II. *Gratia Dei, liberans,*

III. *Rupes in Deo, sustentans, Votum ex Psal. 31: v. 19.*

I. *Fiducia in Dominum sperans*, v. 2. *in te Domine speravi*: non in Angelos nec in homines sive vivos sive defunctos, ea enim spes infelix, &c. *Jer. 17: v. 5, 6.* sed solum & unicè in te *Domine speravi*; nam inde *benedictio, Jer. 17: v. 7, 8.* & *Salus, Psal. 2: v. 12. & 34: v. 9.* in Dominum sperandum, quia est Deus noster, *Psal. 31: v. 15. Hos. 12: v. 6.* & cuncta ejus attributa hanc spem in nobis excitent. *Bonitas & Clementia Dei, Psal. 9: v. 10, 11. & 13: v. 6. & 32: 10: Potentia ejus, Psal. 115: v. 3: II. Ephef. 3: v. 20. Omniscientia,* quâ casus nostros & calamitates omnes novit, *Nabum 1: v. 7. omnipresèntia, Esaj. 43: v. 1. & seqq. omnisapientia,* quâ optima designat liberationis media, *Esaj. 28: v. 29.* Frequentissimæ sunt hæ fiduciæ voces, *Davidis, Psal. 71: v. 2. & 11: v. 1, & 18: v. 3. &c. & aliorum piorum, Jer. 14: v. 22. &c.* ac in persona Christi exinaniti & afflicti prolata, *Psal. 16: v. 1. & 12: v. 5. 6. Herb. 3: v. 7.* consequens tantæ fiduciæ, *lât migh aldrigh tomma på skam/ Heb. Non confundar in æternum.* jam de eo in fide æpe planè certus est pius animus, *Heb. 11: v. 1.* quod omnem ignominiam hic in tempore & in æternum evitabit, *Psal. 25: v. 20. & 37: 37, 39.* cum impii confusione & contemptu obruuntur, *Hiob. 6: v. 10. & 8: v. 22. Psal. 25: v. 3.* Sperantes in Deum obtinebunt *illuminationem, Psal. 34: v. 6. & gloriam Psal. 91: v. 14, 15, 16.*

Usus, vid. Enarrat. Psalt. vernacula usu 1. & 2. conf. Conc. 1. diei 2. Anno 1684.

II. *Gratia Dei liberans*: Est gratia Dei omnis felicitatis nostræ fons, *Job 14: 6.* spectatur autem hic (1) *gratia justa*, v. 2. *fræls migh genom tina Rättfärdigheets* intelligit autem primum, *justitiam protectionis*, quâ innocentia & justæ causæ piorum succurrit, *Psal. 35: v. 24. & 65: 6. & 71: v. 2.* deinde *justitiam veritatis*, qua gratiosa sua promissa, justè & benignè servat, *Psal. 5: 8. & 24: v. 5* denique. *justitiam retributionis*, qua hostes piorum punit, *Psal. 11: v. 6, 7, 8. 2. Thess. 1: v. 6, 7, 8.* (2) *gratia clementer exaudiens*: v. 3. *bög tin öron til migh* per inclinationem aurium, intelligitur benigna precum receptio; estq; desumpta loquendi ratio à parentibus ad liberorum voces submissas, caput & aures inclinantibus, & tribuitur sæpius Deo, *2. Reg. 19: v. 16. Psal. 17: v. 6.* (3) *gratia festinanter eripiens*: v. 3. *hasteliga hielp migh/ etsi copiosi & nunquam non in exitium meum intenti sunt hostes, tamen longè promptior & paratior est Deus, ut ex præsentissimo quovis periculo me extrahat, Psal. 22: v. 20. & 38: v. 23. & 70: v. 2. & 71: v. 12.* (4) *Gratia salutem conferens*, v. 3. *At tu hielper migh/ est hic verbum, unde nomen Jesus derivatur. in*

534
 Solus vid. 4.
 in applicatione
 veri vernacula. hic
 2. lectur.

eo salutem & vitam suam collocat David, *Psal.* 3: v. 8, & 17: v. 7, & 18: v. 47, etc. (5) gratia ducens & dirigens v. 4. *At tu doch* för titt Namn skul migh leda och föra wille. Propter gloriam nominis tui, antea tot divinis operibus celebrem, & ad huc continuandam, sic pii sapius, ut opem Dei impetrent, gloriam & nomen Dei interponunt; *Joſue* 7: v. 9. *Pſal.* 23: v. 11. & 79: v. 9. (6) gratia plene & reti liberans, v. 5. *Uth* nåtet som the för migh stått hafwa/ *Heb. e reti quod mihi absconderunt*, quo respicit etiam canticum vernaculum: *Werlden brukar margfälligh mång Dådät och lönliga snaror* &c. comparantur autem artes & insidiaz, quibus impii conantur irretire probos, laqueis & reti, *Pſ.* 25: v. 15. & 35: v. 7. & 57: v. 7. &c.

Uſus, *Vid. Enucl. Psalt. vernacula, Psal. 31. v. 1-5. usu 3.*

III. *Rupes in Deo sustentans*: Et hoc ex gratia Dei fluit, quoniam vero pluribus verbis, istud divinum beneficium exprimit textus, & post liberationem tutum nobis quærendum receptaculum, ideo porro considerandum quod *Deus sit* (1) *Petra roboris*: en stærck flippal firmissima & plane inexpugnabilis petra, *Deut* 32: v. 4. *Pſ.* 62: v. 8. *Eſai.* 26: v. 4. (2) *Domus munitionum*, v. 4. hic autem non simpliciter Deus *munimentum* vocatur, sed *domus munitionum*, h. est. firma & constans mansio, eaq; munitissima, dicitur quidem David habitasse in *munimento*, scil. in arce Zion, *1. Chron.* 12: v. 7. verum non appellatur *domus munitionum* ejus, sic enim in Deo solo tutus esse voluit & potuit, *Pſal.* 18: v. 2. & 91: v. 2. & 144: v. 2. (3) *Munimentum*, v. 4. *Min borg* in fuga constitutus David, sæpe in munimenta obvia se recepit, *1. Sam.* 23: v. 19. sed raro ibi tutus erat, *1. Sam.* 23: v. 20. ideo in Deo validissimum quærit munimentum, *Pſ.* 71: v. 3. (*vid. conc. 1. Die 2. 1684*) (4) *Fortitudo suorum*, v. 5. *Min stærckheet*. Hoc uno verbo complectuntur pij omnem defensionem & tutam en quod in Deo habent, *Exod.* 15: v. 2. *Pſal.* 18: v. 40. &c.

Uſus, *vid. itidem enucl. Psal. veracula, Psal. 31. v. 1. seqq. usu 4.*

CONCIO II.

Parascève: *Deut.* 32: v. 15. *leg. & appl. ad textum, add. v. 29. & conf. conc. 3. Diei 1. Anno 1683.*

TEXTUS *Ezek.* 16: v. 49. 50.

Exord. 2. *Pet.* 2: v. 6. *Ubi* (α) *Pœna ipsa*: *Sodoma & Gomorra everſio*: *leg. Gen.* 19: v. 24. 25. (β) *Pœna Uſus*, och satte för ett efterdömmelse them ogudachtigom/ &c. non quod imitarentur eorum peccata, sed quod in pœna Sodomitarum, vividum exemplum & typum infernalis pœnæ viderent, ut tanto sollicitius sibi a peccatis & libidinosis pollutionibus caveant, ita explicatur *Judæ.* v. 7. 8. Notabimus ergo ex hoc textu.

I. *Sodoma peccata*, II. *Peccatorum pœnam*. Votum In

536

In hoc cap. 46. primum eleganter recenset Ezekiel beneficia divina, cum in temporalibus tum in spiritualibus populo Judaico & Hierosolymæ collata, usq; adv. 14. gravissimam deinde defectionem exprobrat per turpissimam idololatriam, Fiduciam in gentes vicinas & pudendam cum illis commixtionem, usq; ad v. 31. denunciatur denique immanes calamitates, v. 31. & seqq ac ut in iram suam v. 42. justam esse demonstrat, confert peccata eorum cum corruptione gentium Canaanæarum, v. 44, 45. cum idololatrica Samaria & libidinosa Sodoma, v. 46, imo per interpositum juramentum affirmat Sodomam v. 47, 48, & Samariam v. 51, eoufque; malitiæ non progressas fuisse; Nos itaque; consideramus

I. Sodoma Peccata: Spiritus Dei, oculos Hierosolymitanorum & omnium nostrum excitat vocula ecce sicut; ut tanto evidentius convincerentur Judæi, & quivis accuratius contemplando transgressiones Sodomæ, seipsum probaret: Ac ut de se tanto propius subsumeret Jerusalem, soror ejus vocatur Sodoma, *Tün systers Sodomis*. Sunt quidam qui cognationem sanguinis inter has quærunt, verum hic magis spectatur cognatio sive similitudo *moralis*, propter quam Sodoma vocatur soror Hierosolymæ, vitijs nempe & corruptissimis moribus se invicem referrebant propius quam soror sororem. Spectanda autem peccata, (1) *Distincte expressa*: nominatur a. (a) *Superbia*; v. 49 *högmöd*/v. 51, *vrhan wore stälte* vitium alia multa prognerans, *Syr. 10: v. 15*, fuitque; in antiquis Sodomitis magna propter fertilitatem Terræ & rerum omnium abundantiam, inde contra Deum se extulerunt, non agnoverunt vitia & transgressiones suas, & supra omnes, maxime supra peregrinos, efferebantur; (b) *Saturitas panis*: *All tingz öfverflödighet*; Abundantia rerum omnium, qua gaudebant Sodomitæ, *Gen. 13: v. 10. edebant, bibebant*, scilicet genialiter, *Luc. 17: v. 28*. Hoc inter vitia collocatur propter peccaminosum tantorum bonorum abusum, *1. Job. 2: v. 16* & quod homines per copiam rerum temporalium tument, superbiunt, *Zach. 11: v. 5*, & peccatis liberius indulgent, *Deus 32: v. 15. Psal. 17: v. 14*. nam *venter satur despumat in libidinem*, & libido Sodomitarum, inter abominationes detestandas, hic numeratur v. 50. (2) *Tranquillitas quieta*: *och god fröjd then hon och hennes dötrrar hade*, per filias intellige vicinas urbes minores, vid. B. Luth. glossam ad Numer. 21: v. 25, quæ omnes pace, divina ope per Abrahamum illis procurata, abutebantur, *Gen. 14: v. 21*. (3) *Immiseriordia*. *Men them fattiga och torstiga gjorde dhe icke gärna hielp* Hebr. *Verum manum afflicti & egeni non corroboravit*; Sustainatio vitæ comparatur baculo, quo quis se fulcit, ita in Hebr. *Levit. 25: v. 26 Esaj. 3: v. 1. Ezek. 4: v. 16. Ps. 5: v. 16*. nam ut lassus se sustinet corpus sustentatur baculo, ita etiam pane & victu sustentatur.

537
stentatur homo, *Psal.* 104: v. 15. *Esa.* 35: v. 3. qui autem denegat opem
egeni, vitæ conservationem illi subtrahit, *1. Job* 3: v. 17. *Jac.* 2: v. 15. 16.
est autem crudelis tenacitas, superbiam filia, dum omnia sibi arrogat, egenos
fratres sororesque despicit,

(2) *Peccata Sodome, communibus nominibus comprehensa*; Duo sunt
hic peccatorum nomina, generalia primum *missgering* v. 49. *iniquitas*
quæ vox ut alibi gravissima peccata denotat, *Gen.* 4: v. 13. *Psal.* 32: v. 5.
Esa. 64: v. 6. *Hos.* 12: v. 9. & 14: v. 2. (in quibus locis vox eadem Hebr.)
ita etiam hic sub eadem intelligenda veniunt Sodomæ crimina, cum hic
expressa, tum alibi descripta, quo factum ut in illa magna hominum copia
ne decem quidem iusti reperti sunt, *Gen.* 18: v. 32. Alterum v. 50. *styggesel*
abominatio, quæ ipso sono maxime detestanda peccata indicat, & in hoc
capite *Ezek.* 16. occurrit sæpius quam ullibi, undecies *Scil.* v. 2, 22, 25, 36,
43, 47, hoc v. 50. bis v. 51. deinde v. 52. 58. ex quorum saltem locorum col-
latione, patebit quam grandia designet peccata: De Sodomitis testatur
Spiritus S. *Gen.* 13: v. 13. *homines erant mali & peccatores coram Domino*
valde, & si cum nonnullis *Psal.* 107: v. 34. de terra Sodomæ fructifera in
salsuginem conversa, intelligamus, *Deut.* 29: v. 23. *Zephan.* 2: v. 9. etiam
cum Davide sub *malitia* nomine complectamur Sodomitarum corruptio-
nem, *Gen.* 18: v. 10. de iis scilicet quod *clamor* peccatorum eorum fuerit
magnus, & *peccata eorum gravia valde* h. e. gravissima. Dubium pro-
inde nullum est, quin sub *iniquitate & abominatione* a Sodomitis per-
petrata intelligat Propheta, (α) *Peccatum* speciatim dictum *Sodomiti-*
cum: (β) *Numinis & verbi divini contemptum*: 2. *Pet.* 2: v. 6, 7, 8, *Conf.*
Gen. 19: 7, 9, 10. (γ) *Mendacium*, & impietatis approbationem, *Jer.* 23: 14.
(δ) *Injustitiam, egenorum oppressionem, & cupidinem largitionum*;
Nam principes & iudices Judæorum vocantur *principes Sodomitici*, *Esa.*
1: v. 10. & mox eodem capite v. 23. redditur ratio appellationis ex istis
vitijs, & crudelitate, *conf. Esa.* 10: v. 1, 2. *Zach.* 7: v. 9: (ε) *Innocentium*
& *fidelium persecutionem*, *Apoc.* 11: v. 8. vocatur Roma quæ sedes est
meretricis Babilonicæ, *Sodoma & Egyptus, ubi Dominus crucifixus est*,
tum ob causas alias, tum quod veritatis cœlestis confessores & in Christi
merito iustitiam & salutem unice quærentes, persequatur. Id autem quod
illi immerito patiuntur Christus sibi adscribit, *Zach.* 2: v. 8. *Ab.* 9: v. 5.
Coll. 1: v. 24. (ς) *Calumnias & iniquissima verba*; hoc vitium superbiam
comitatur, & illius eos vincit, Petrus, 2. *Petri* 2: v. 8. in ejusmodi quo-
que erumpunt protervè Sodomitæ, *Gen.* 19: v. 9. sed & ad hoc respicit
Spiritus S. *Deut.* 32: v. 32. (2) *Insolentem peccatorum jactantiam*; be-
rōmna *sih* aff *sina* *Syndes* *peccatum erat Sodomiticum*, *Esa.* 3: v. 9.
respicit Propheta ad *Gen.* 19: v. 5. Similis impudentia, *Jud.* 19: v. 22.

Sodomitis peccata

538
*Jer. 2. v. 25. intet dōtia them: inde etiam dicuntur peccasse coram Domi-
no, h. e. palam, aperte, sive omni pudore, Gen. 13: v. 13. & 18: v. 20. (vid.
Con. 1. diē 1. 1677.) quæ atrocissima flagitia iustitia Dei pro peccatis cla-
mantibus habet, Jer. 6: v. 7.*

II. *Peccatorum penam:* Indicavit Deus peccata Sodomorum ut
Judæos convinceret, addit etiam poenæ mentionem, ut eos ad pœnitenti-
am duceret, *thersföre hafver iagh och bortkastat them/ tā iagh begynne see
ther til: Iustitiam poenæ patescere vult Deus, quod tum demum evertit
postquam vidit: respicit dubio procul ad Gen. 18: v. 21. ubi Deus descen-
disse dicitur ut videret, non quod illum omniscium latere possint pec-
cata, etiam ad coelos clamantia, sed quod hoc modo, ostendat se iuste &
delictis bene cognitis ad puniendum progredi, postquam homines thesau-
ros gratiæ Dei contempserint, Rom. 2: v. 4, 5. &c. & hoc simul in cautio-
nem peccatoribus vergat, quod non existiment Deum nescire facta eorum,
Hiob. 22: v. 13, 14. Syr. 23: v. 25, 26. Sed cogitent quod addit Syr. 23: v.
27, 28. & quod antea monuit *Esaias* cap. 29: v. 15, 16. Deinde manifestat
Deus *penæ gravitatem, bortkastat them/ exitiali poena eos destruxi, imo
consumsi, ut amplius non essent in hoc mundo, nec quidquam superesset
de civitatibus eorum, nisi indicium & vestigia everfionis & destructionis
inauditæ, Thren. 4: v. 6. Zeph. 2: v. 9. usurpatur vox Hebræa quæ hic
adhibetur de excisione & extirpatione idololatrici cultus, 2. Reg 3 v. 2. &
23: v. 19. 2. Chron. 14: v. 3, 5. de poena a Deo immissa legitur, Esa. 18: v. 5.
Jer. 32: v. 31.**

Ussu, Si quis textus hujus iustum postulat applicationis zelum, certe
hic illum in patria nostra requirit. Nec alia est intentio S. R. Martii, Regis
nostri clementissimi & de salute Regni sui temporali deque æterna om-
nium subditorum suorum maxime solliciti; quam ut consideratione
talium iudiciorum divinatorum, ea in nostri *admonitionem* scripta esse
existimemus, 1. Cor. 10: v. 11. Superiori anno medio textu primæ diei, ex
*Jer. 18: v. 11. iudicia Dei comminatoria contra Judæos proposita sunt, &
si forte ex illis parum simus excitati in salutarem resipiscentiam, videmus
hoc anno iudicia Dei executoria in Sodomitas, ut tandem simus sapien-
tes, Deut. 32. v. 29. vix sit quisquam qui ausit negare similia vel eadem
apud nos reperiri, imo invaluisse peccata: Superbia, quæ primo loco po-
sita, etiam apud nos in primo vel summo gradu collocanda est, & cum
viliores, & ignobiles animæ factum suum vestitu splendido, gestibus af-
fectatis, verbis jactabundis ostentent; quid non audeant eminentiores
variis superbiæ speciebus, quas omnes Sodomorum exitium pie expen-
sum, retundat, addantur dicta & exempla alia, ab hoc diabolico vitio
dehor-*

& 119: v. 21. *Ec. vid. Expl. Ps. 12: vers. 5. cum Usu 3. Saturitas panis:*
 magnum illud Dei donum, quod in patria charissima plerumque nobis
 concedit Deus, *Psal. 147: v. 14. raro depradicamus, Deut. 8: v. 10. Sed*
 sapius tantum beneficium nec corde, *Jer. 5: v. 24. nec ore, Ps. 147: v. 7-8-9.*
nec opere agnoscimus, Deut. 8: 11. sed in omnibus planè sumus ingrati
Deut. 32: v. 6. Hof. 13: v. 6. Quam detestandus est donorum Dei abusus
in conviviis, in domibus quorundam opulentiorum? quem annonæ car-
itate punit justissimus Deus. ó quàm frequentes sunt commestatio-
nes, quas retundit S. S. Gal. 5: v. 19--21. Luc. 16: v. 24. & Nicotiana
fumigationes, sed timendum illud Ps. 37: v. 20. & 68: v. 3. &c. vid. Expl.
Psal. 78: pag. 186. usu 5. Tertium vitium est tranquilla securitas, præci-
puè tempore pacis, quâ etiam Patria nostra fruebatur ab Anno 1660. ne
a. eadem abuteremur, hunc eundem textum Anno 1670. die 2. Solemn.
precum Conc. 2. ordinavit Rex noster clementissimus; verum eum ad se-
rias præconum voces, seria non secuta sit emendatio, justissimus Deus
exacto quinquenio pacem in bellum commutavit; cumq; jam quinq; cir-
citer annis auream iterum pacem nobis largita sit Divina Bonitas, reite-
ratur & idem textus: O si majori cum fructu. did. ex Edicto Regio hu-
jus Anni, & add. ex Expl. Psalt. Psal. 49. pag. 437. usu 8 Hinc in mi-
sericordia, quam detestari decet omnes Christianos, did. ex Expl. Psal.
41. pag. 374. usu 1. Denique scortationes & adulteria adeo frequen-
tia sunt, ut parum aut nihil differre videantur impii inter nos focii, à
Sodomitis: Caveant sibi lascivi habitantes in loco, qui quoad litem
tas & syllabas cum nomine Sodom conferri potest. Caveant, caveant sibi in
nomine Domini, omnes homines à grandi hocce peccato, quod mundum
antediluvianum submersit, Gen. 6 & 7. capp. tot Israelitas delevit, Num. 25.
& Tribum Beniamiticam extirpavit, Jud. 19: & 20. capp. & ni seria in-
terveniat poenitentia, è regno ecelorum excludit, 1. Cor. 6 v. 30. Apoc. 21. v.
8. & 22. v. 15. add. ex Expl. Ps. 73 pag. 146. usu 7. &c. &c.

CONCIO. III.

Parascy: Heb. 6: v. 19. Spes fit anchora nostra in hisce turbidis
temporibus, & quam è textu primo verbis Davidis didicimus concipere
spem, eam porrò hoc tertio firmitus è fundo profundissimæ gratiæ di-
vinæ cordibus nostris infigamus.

TEXTUS. *Psal. 62: v. 6, 7, 8, 9.*

E *Xord: Thren. 3. v. 17. 18. Gravissima est afflictæ Israëlitiæ Ec-*
clesiæ querela, qualis Hiob. 19. v. 11. Psal. 39. v. 4. Sed spe erigitur
Thren. 3. v. 19. & seq. item Psal. 27. v. 8. Conf. Psal. 106: v. 4. con-
ferenda

539
 Schortantia, ut
 Ex. 5. 2. collatum
 cum Ex. 15. v. 10.
 Ps. 75. v. 8.
 Alaph. Donorum
 Psal. 75

370
ferenda antecedentia hujus Psalmi 62. *Sex v. 4. 5.* patebit quomodo in similibus fuit David angustiis, & quomodo se unce sustentat spe in Dominum, docetque.

Deum esse fidelium spem. Votum. Rom. 15. v. 13.

Quandiu vivimus, sperabimus, *Eccles. 9. v. 4.* Sed in quem? Respondet David; in Deum, & ter id hoc brevi textu expressè ait. Est itaque Deus.

I. *Spes unica; illum solum expectemus v. 6.* Men min siäl väntar ällenast / etc. Est ea natura spei, ut futura vel absentia speret, Rom. 8. v. 24, 25. sperat pius in Deum, non absentem, sed intimè præsentem, imò in eo & ab eo,, omnia bona quæ desiderat, sperat, Psal. 9. v. 11. & 21. v. 8. & 22. v. 5. &c. Eleganter hanc spem sive expectationem per *silentium* exprimit, Psal. 42. v. 6. Esa. 30. v. 15. Thren. 3. v. 29.

II. *Spes firma, illi soli confidamus, v. 7.* Han är min Tröst. Hebr. Vere ille petra mea est. ita v. 3. adde Psal. 61. v. 3. Matth. 7. v. 15. min Hiels! Salus mea. Psal. 27. v. 1. & 38. v. 23. mitt Beskräm! at iagh icke faller! Psal. 46. v. 8. licet procellâ periculorum jacter hinc illinc, licet hostes me ab uno loco in alium pellant, in te tamen immotus maneo, *Hiob. 13. v. 15.* etiamsi Dominus me occiderit, tamen sperabo in eum, Psal. 61. v. 3. Rom. 8. v. 37. seqq. Justus non proijcietur, Psal. 31. v. v. 24. non perebit, 2. Cor. 4. v. 9.

III. *Spes optima, ille enim solus nobis sufficit, v. 8.* när Gudh är min Saligheet! in illo & super illum, omnis salutis nostræ ratio. Sic hic occurrit vox *Jesbcuab*, unde derivatur nomen Salvatoris Jesu, in illum gentes sperabunt, *Matth. 12. v. 21.* *Esa. 42. v. 4.* dicitur expectari, & ita Christus spes nostra est, *Ephes. 1. v. 12, 13, 14.* *Coll. 1. v. 27.* *1. Tim. 1. v. 1.* Min Ahra: David ab alijs contemptim habitus, in Deo gloriam speravit, Psal. 73. v. 24, 28. & 84. 12. Rom. 2. v. 10. Min Starckheet klippa. *Conf. Ps. 18. v. 33.* *1. Tim. 6. v. 17.* *Ephes. 6. v. 10.* Mitt Hopp är til Gudh! *refugium vel custodiamea in Deo, Psal. 61. v. 4.* *1. Tim. 6. v. 2.* *1. Tim. 6. v. 22.*

IV. *Spes universalis, ad illum omnes invitandi, v. 9.* Hoppas på Gud i Jolsck! omnes homines, non Israelitæ modo, sed omnes in universum, Deum querant, Ps. 65. v. 6. *1. Tim. 6. v. 17.* *1. Tim. 6. v. 22.* Alltid! omni tempore, quandounque vivere incipitis, & quamdiu vivitis, Psal. 52. v. 9. plene in Deum sperent, vshgiuter edert Hierta för honorn! omnes vestras necessitates certâ auxilii spe illi detegatis. *1. Sam. 1. v. 15, 16.* *Ps. 142. v. 3, 6.* *Thren. 2. 19.*

Ufus in priorum annorum dispositionibus ubiq; obvius est: *leg. Expl. Psal. 76. v. 22, cum usu 2,*

Die II. (die 19. Junij)

CONCIO I.

*Parasceve: Psal. 63: v. 2. ubi (a) Deum veneratur, mit Gubh/ Psal. 18. v. 2. Job. 20: v. 18. (b) Desiderium Dei sui testatur, bitrida watar/ Psal. 5: v. 3. (c) siti animæ assimilatur, mit Sial rorstar & corporis, mit Rött- Ps. 84. v. 3. (d) siti exaggeratur, vthi est tort- (erat tunc David in deserto, v. 1.) cum a. agat textus prælegendus de siccitate, quam experti sumus anno superiori, ergo bitrida alacri animo adimus ut eundem in timore Domini expendamus, *Votum.**

TEXTUS *Haggai 1: v. II.*

E *Xord. Apoc. 6: v. 5. 6. Agnus aperiens, v. 1. est Christus, Apoc. 5: v. 6. segg. equus niger, indigitat famem, quæ hominum citem nigram reddit, Thren. 4: v. 5. 7, 8. Siatera, notat annonam non mensurandam, sed panem pondere esse comedendum, Lev. 26. v. 26. Chænix tritici vel hordei, est mensura, quâ in panem diurnum homo sanus indiget: Denarius est laboris diurni premium, Matth. 20: 2. est ergo famis indicium & initium, cum quis per totum diem laborando sibi ipsi panem saltem diurnum acquirere possit, familiæ a. nihil. vinum Soleum ne laferis, sed fruges ad vitæ sustentationem maximè necessariæ periclitabantur. Quemadm. igitur Deus in V. T. populum Israeliticum spe uberis proventus ad fidem & obedientiam invitavit, Ps. 81: v. 14, 17. & rursus eundem comminatione famis à defectione cohibuit, Deut. 28: v. 15, 17. 18. 23. 24. &c. sic Christus in N. T. per pollicitationes, Matt. 23. v. 31-34. & minas, Matth. 24 v. 7, Luc. 21: v. 11. nos ad se allicit, & cum minas non morentur homines. ideo in sveto æstu & siccitate anno nuper elapso nos afflixit omnipotens, cujus siccitatis incommoda adhuc miseri sentimus; ideo contrito corde considerabimus in verbis Haggai*

I. *Siccitatem vocatam,*

II. *Siccitatem dilatatam.* *Votum ex Psal. 143. v. 6. 8.*

De varia siccitate sermo est in scriptura Sacra, *siccitas* terræ post diluvium, Gen. 8: v. 13, 14. & fundi in Mari rubro, Exod. 14: v. 21. 22. *Psal. 126: v. 4. Hebr. 11. v. 19.* pariter in Jordane, Jos. 3: v. 16. 2. Reg. 2. v. 8. erant opera gratiæ diviniæ. sed hic de *siccitate æstiva* agitur, fruges & fructus terre consumente, in defectu pluvii, *Hagg. 1: v. 10.* opera iræ & justitiæ diviniæ. Estque

I. *Siccitas vocata: Och iagh hafiver fallat Torcko:*

continuatur sermo comminatorius nomine Dei, a v. 7, 8, 9, 10, & tan-

mus ut avertat ventos urentes & siccitatem, *Joël. 1. v. 19. 20.* ante & supra omnia oremus, ut cœlestis veritatis & verbi divini saluberrimum fontem nobis servet, *Psal. 6: v. 10. Esa. 3: v. 7.* Ecclesiam tuam obeat, *Psal. 68 v. 10.* ac tamen sitinque, h. e. defectum verbi divini clementer avertat. *Amos. 8: v. 1, 12.* Merito S. R. M:tas in clementiss. hujus anni diplomate. ut exuberantis gratia divinæ opus (2. *Cor. 4: 1.*) deprædicari vult, quod liberrime in aedes Dei nostri congregi queamus, ibi uti salutis medijs & esurientes famelicasq; nostras animas cœlesti gratia refocillare. Et hoc erga nos bonitatis divinæ opus tanto majus esse agnoscamus, cum jam aliorum vel tyrannide vel iniquis artibus, multis in locis exteris turbati, imò plane impediri & supprimi audiamus puriorem cultum & Evangelij prædicationem liberam. si nos vere respicientes sacra siti & fame desideramus justitiam Dei, *Matth. 5: v. 6.* & Deum sancto timore colimus. *Hagg. 1: v. 1.* etiam nos eriget gratiosæ suæ præsentis promissione, *Hagg. 1. v. 13.* benedictionis ubertate. *Deut. 28: v. 4, 5.* *Psal. 132: v. 1.* *Esa. 58: v. 10, 11,* & sustentatione in omni adversitate. *Jer. 17: v. 7, 8* ut concessa pace & tranquillitate hostibus abactis, *Esa. 25: v. 4: 5.* *Joël 2: v. 20.* loco ejus quod antea *vocavit siccitatem nunc vocet frumentum & multiplicet illud,* ut est in Hebr & versione B. Luth. *Ezek. 36: v. 29.* tempestive de cœlo p. uviam concedat, *Psal. 104. v. 13 & 14: v. 8.* homines & jumenta alat, *Psal. 104. v. 14.* nos saturet, *Levit. 26: v. 5.* *Psal. 33: v. 19.* & 37: v. 9. & thesaurum divinæ suæ bonitatis nobis aperiat, *Deut. 28: v. 12.* *Malach. 3: v. 10.* *Fiat votiva conclusio ex Psal. 65: v. 6, 9, 10, 11, 12, 13, 14. &c.*

CONCIO II.

Parasceve: Psal. 43: v. 3. Deum alloquitur *David. v. 2* vocatque *robur suum:* sed tristis querit: *hujus bordiniswer* etc. mox tamen erigit se voto, ut Deus eum ducat *lumine suo,* *Psal. 13: v. 4.* *Eph. 1. v. 17, 18.* & *veritate sua,* *Psal. 25: v. 5.* imò ut ista eum *deducant ad montem sanctitatis Dei,* & *ad tabernacula ejus.* Intelligit tum publicum in Ecclesia cultum, *Exod. 15. v. 17.* tum caelestia habitacula, *Job. 14: v. 2. 2. Cor. 5: v. 1.* *Apoc. 21: v. 2, 3.* Primo hujus diei textu, gravis audita comminatio, ex *Hagg. 1: v. 11.* sed quoniam textu altero Deus gravissimo monito, adjungit promissionem, fore felicem & salutarem populi mansionem in libero cultus sacri exercitio, ideo jam vovemus *ex Psal. 43: v. 3.*

TEXTUS. *Jerm. 7: v. 3, 4, 5, 6, 7.*

EXord. *Esa. 57: v. 15.* ubi Not (a) *Descriptio Dei: then högel* imo *altissimus,* *Gen. 14: v. 2.* och högt befägne Hebr. & Luth. *exaltatus,* ita *Esa. 52: v. 13.* Deus super omnes res creatas sublimis & exal-

exaltatus est, *Psal. 83: v. 19. Eccles. 5: v. 7.* etiam Supra altissimos cœlos,
1. *Reg. 8: v. 27. Ephes. 4: v. 10.* & ut inferiora respicit, cœlestia pariter ac
terrestria, *Psal. 113: v. 4, 5, 6.* then ewinnerliga boor/ in habitans æternita-
tem, Deus ita æternus est, ut habitaculum ejus sit æternitas, *Psal. 90: v. 2.*
hwilfens Dampn är heligt/ *Luc. 1: v. 49. Conf. 1. Sam. 1: v. 1. Esaj 6: v. 3.*
(β) *Habitationes Dei*, Deus ubique est, peculiare a mansiones ipse enu-
merat tres: Jagh som boor i högdenne/ Cœlos altissimos inhabitans. *Psal.*
113: v. 3. Esaj. 66 v. 1. och i Helgedomenom/ in locis sanctissimo Dei nomini
consecratis, *Exod. 20: v. 24. 1. Reg. 9: v. 3* ita conjunguntur, *Psal. 11: v. 5.*
Deniq och när them; tales Deus respicit, *Esaj 66: v. 2* in illis delectatur,
Psal. 51: v. 19. illis adest, *Psal. 34. v. 19.* in illis habitat per fidem, *Ephes. 3: v.*
17 (γ) *Habitationis Fructus*: wederqweckia heela/ utrumque in Hebr. ex-
primitur, ad vivificandum, illi qui ob peccata sua quasi exanimis jacent,
Psal. 38: v. 4, 48, 9, 11. Eph. 2: 1. in Deo vivere incipiunt, *Psal. 71: v. 20. 119:*
v. 50, 88. 170. Matth. 11: v. 28. De hac habitatione etiam in textu Jeremiae
loquitur Deus ille ummus, ac docet quomodo nos per pœnitentiam con-
trito corde & humili Spiritu eum colamus, ut feliciter regiones publico
verbi præconio collustratas, inhabitemus: Discamus itaque.

Quomodo verà religione & antiqua regione feliciter frui
possimus: vot. Psal. 80: v. 15, 16.

Quam Solemniter & publice hocce Dei mandatum proclamaret Jere-
mias, patet ex *1. v. 2, conf. Jer. 6: v. 2 & 38. v. 10. vid. die 4. 1680. Conc.*
2. membr. 1. cum usu suo, itaque & nobis omnibus & singulis dictum, re-
quiri ad vitam in spiritualibus & temporalibus feliciter transiendam.

I. *Veram pœnitentiam: v. 3. Sic dicit Dominus Zebaoth, Deus Israel:*
itaque mandatum hoc exciperent ut datum (1) a summo Domino, cui
omnes creaturæ tanquam bene ordinati exercitus, parent, *Esaj 1: 24.* Conf.
Gen. 2: v. 1 (2) ab eorum Deo quem timere, amare, sequi deberent, *Deut.*
6: v. 4, 5. primum proinde mandatum est, v. 3. båtten edert lesverne och
råsfende: *Bonas facite vias vestras, & opera vestra,* id v. 5. ad huc expres-
sus illis injungit, *sed bonas faciendo bonas facite (b. e. omnino emendate)*
vias vestras & opera vestra: per peccata corrumpunt homines vias suas,
Gen. 6: v. 2 de quâ corruptione vehementissime concionatus est Jeremias,
quod viæ Judæorum fuerint scandalosa, *Jer. 8: v. 15. lubricæ, Jer. 23: v. 12.*
perveræ, Jer. 15: v. 1. conf. Rom. 3: v. 16, 17. plane itaque erat necessarium,
ut per pœnitentiam vias redderent bonas, *Jer. 20: v. 13.* examinarent sua o-
pera, *Jer. 8: v. 6.* quærent viam bonam, *Jer. 6: v. 16.* quæ viarum emen-
datio ut summe est salutaris, ita & maxime necessaria, quia præceptum e-
rat Domini, *Jer. 7: v. 23.* interitum alias non poterant evitare, *Jer. 6: v. 8.*

& 18: v. 11. erat autem sermo hic dirigendus ad Israeliticum populum, cui
 Deus sufficientem gratiam in emendationem hanc subministravit, Jer. 7. v.
 25. & 31: v. 18, 19 sanctissima Dei voluntas postulavit, ut omnia cogitata,
 instituta & facta sua (hæc enim nomine viarum intelliguntur,) ad normam
 verbi divini dirigerent, Deut. 5: v. 32, 3. Esai. 30: v. 21. *conversio* quam to-
 ties urget Jeremias c. 3: v. 12, 14, 22. hanc viarum emendationem includit,
 siquidem per *contritionem* damnarent vias priores peccaminosas, Jer. 4:
 v. 14. Jon. 3: v. 9, 10. & *vera fide* se ad Deum convertendo ingrederentur
 viam salutis, Esai. 26: v. 7, 8. & 35: v. 8. Act. 16: v. 17. conciones primæ
 novi Testamenti emendationem hocce præconio postulabant: *Rectas faci-
 te vel complanate vias Domini*, Matth. 3: v. 3. Luc. 3: v. 4. 5. ex Esai. 40:
 v. 3. sic ducimur ad Christum qui ipse via est, Job. 14: v. 6. fide per illum no-
 vâ & vivâ viâ tendimus ad cælum, Hebr. 10: v. 19. 20. ambulamus in pre-
 tiosa charitatis via, 1. Cor. 12: v. 31. donec finem fidei obtinemus, 1. Pet. 1:
 v. 9. additur hic promissum v. 3. *Så wil iagh boof ic.* Hebr. *Et habitare
 vos faciam in loco* hoc repetitur v. 7. *så wil iagh ic.* quod non nulli hic ex-
 ponunt, *Et habitabo vobiscum in loco hoc, in terra quam dedi patribus ves-
 tris a. seculo in seculo.* Duo itaque beneficia Deus pollicetur (1) *securam
 in terra Canaan habitationem*, ita clarissime explicatur Jer. 25: v. 5. sub
 habitatione vero etiam rerum necessariorum copia comprehenditur, 2. Reg.
 18: v. 31. Esai. 65: v. 21, 22. Zach. 3: v. 10. (2) *Conservationem vere religio-
 nis*, hanc ex intentione Dei promitti patet; ex postulato sincero cultu,
 v. 4. & quod Deus possessionem terræ Canaan & sacrum cultum conjunxe-
 rat, Psal. 46: v. 5, 6. & 87: v. 2, 3. & 132: v. 13, 14, ex qua Dei præsentia om-
 nigena felicitas speranda erat, Psal. 69. v. 37, 38. Mich. 5: v. 4.

II. *Cultum Dei avumoxarov, sive non suorum, ostendit Gudstienstl*
 v. 4. *sörlåter eder icke ic.* (sensum exposuimus hujus versiculi Con. 2.
 die 4. 1680. quem nunc parca additis, repetimus,) ita habent verba:
Nolite confidere in verbis mendacij; a Pseudopropheta sæpe decipie-
 bantur Judæi. Jer. 14. v. 14. & 23: v. 26. & 29: v. 31. verum hic *mendacij*
 nomine rei citur prava opinio a Judæis concepta, & ja&statio, vanaque glo-
 riatio de immunitate ab omni periculo & cultus omnimoda perfectione
 ex externi templi dignitate, Jer. 4: v. 14. ita Propheta monstrat quo-
 modo verba *mendacij* protulerunt dicendo: *hoc templum Domini, tem-
 plum Domini, templum Domini.* Verissime erat ibi templum quod sic di-
 gitis monstrabat ingressuris, Matth. 24: v. 1, 2, verissime erat illud Tem-
 plum Domini, Jer. 7: v. 10, 11. sed tamen mendacium proferebant, quan-
 do templi præsentiam & exteriorem cultum, sine interiori & seria po-
 nitentia putabant Deo satis esse & placere, Jer. 7: v. 8. Mich. 3: v. 10. 11.
 menda-

87
547

mendacium quippe vocatur verborum vanitas, quã alios fallimus, Jer. 2: v. 32. ter vero templum in hac exprobratione nominat, non tam propter tres primarias templi partes, nec quia ter quolibet anno solemniter illud frequentabant: Deut. 16: v. 10: sed ut trina repetitio alias singularem affectum denotat, Jer. 22: v. 29. Apoc. 8: v. 13. ita Jeremias insigni fervore reprehendit pravam illam securi populi & falsorum prophetarum frequentissimam iactationem, qua in ore semper habebant templum illud præstantissimum, quasi illud in se ipectatum sufficeret ad omnia mala avertenda, scilicet. Deum nunquam ab illis discessurum, siquidem hoc templum unice in mundo illi consecratum erat. Magna quidem templi erant privilegia. Dei nomine ea promisit David, Psal. 132: v. 13, 14. petit eorum confirmationem Salomo, 1. Reg. 8: v. 13, 29, 30. 44. 48. 49 dedit eam Deus, 1. Reg. 6: v. 3. sed expresse verbis clarissimis necessitatem observandi mandata divina ut connexum indivisum ut antea monstravit, 1. Reg. 6: v. 12. 13. Et post exigebat, 1. Reg. 9: v. 4, 5. Rotunda comminatione declarans, nullam fore templi eius aut dignitatem aut securitatem, nec illis ex eo aliquam aut incolumitatem, aut utilitatem, si se a Deo averterent, si mandata eius non custodierent, si in Deo deserendo pergerent. NB. 1. Reg. 9: v. 6, 7, 8, 9, &c. ut in alijs eadem erat conditio, Psal. 89: v. 31, 32, 33. jam tempore Jeremiã, non tantum voluntaria consuetudine peccabant, Jer. 7: v. 26, 27, 28. Sed & in ipsa licentia peccandi, ex nuda præsentia in templo veniam quasi mereri volebant: ita enim verba mox post textum sec. Hebr. sonant v. 9. millien i stidla/ morda och boola/ swãria falskt/ ic v. 10. och så kommen i och ståån fram för migh i theso Huuse ic. conf. Jer. 1: v. 16. Talis confidentia hominum vana in templo mendacium, v. 8. quia directè erat contra mentem & institutum Dei. 2. Chron. 7: v. 17-21. qui verum & sincerum non hypocriticum cultum postulat. Ps. 69: v. 37, 33. Esaj. 1: v. 12-8. Hos. 6: v. 6. & sic nec templo, quo sic abutebantur parcere se velle Jer. 7: v. 13, 14, 15. exemplo sublati cultuse Silo, v. 12. ostendit, conf. 1. Sam. 4: v. 4, 11, 12. Pl. 78: v. 60, 61. ac eventu ipso, horrendã poenã, illos idem circa templum Hierosolymitanum experiri fecit, 2. Reg. 25: v. 9. Th. 2: v. 7.

III. *Vita integritatem*, hanc ut fructum veræ poenitentia, de qua membro I. & comitem cultus *avomæ* etc. de quo membr. II. semper requirit Spiritus Sanctus, Amos 5: v. 14, 15. Matth. 3: v. 8. 2. Pet. 1: v. 5. seqq. ita & hic novæ obedientia actus varios requirit: (a) *amorem justitiæ*, v. 5. at i gören hvar annan rätt/ Hebr. Sed faciendo facietis (b. e. omnino facietis) *judicium inter virum & proximum ejus*, h e. inter unumquemque, ex æquo juste & sine alicujus personæ respectu: iudicat iudicis

dicabit: gravis est Dei querela de injustitia, inter populum ejus, Jer. 5: v. 1, 28. *conf. Esaj. 5: v. 23. Amos 5: v. 7. Mich. 3: v. 1, 2, 9, 10. 1. quam* præcepto hoc divino tollere vult Propheta, hic & *cap. 22: v. 3* ubi eadem fere verba occurrunt quæ hic in textu vid. etiam v. 13, 14, 15, 16. & sapius per alios justitiæ præcones, hæc sanctissima Dei voluntas inculcatur, *Exod. 21: v. 1. Deut. 16: v. 18, 19, 20. & 25: v. 1. Prov. 21: v. 3, 15. Esaj. 32: v. 1. Ezek. 18: v. 8-9. Zach. 8: v. 16, 17. (B) Defensionem miserorum: v. 6. och gören fremstingenom / them Faderlösa och Anckiorne intet öfvervärd /* Horum enim ut aliorum hominum ope destitutorum, & oppressioni plerumque obnoxiorum curam & tutelam Deus in se suscipit, *Exod. 22: v. 21, 22, 23, 24. Deut. 10: v. 8, 9. & 24: v. 18, 20. & 26: v. 13, 14. Psal. 68: v. 6. & 146: v. 9. Esaj. 1: v. 17, 21. Jer. 49: v. 1. Zach. 7: v. 10. &c. & injurias peregrinis, orphanis & viduis illatas inter capitalia scelera numerat, ac ut justissimas punitionis causas allegat, Deut. 27: v. 19. Psal. 82: v. 4, 5, 6. Esaj. 1: v. 23, 24, 25. & 10: v. 1, 2, 3. Jer. 22: 3, 4, 5. Malach. 3: v. 5. (γ) Vocationem eorum innocentium: Och vthgiuter inter öfhylligt Blodh i theso Rume / nec in civitate Jerusalem, v. 6. nec in terra hæc vobis concessa, *Num. 35: 31, 33, 34.* gravissima accusatio contra Judæos, *Jer. 7: v. 9. conf. 2. Reg. 21: v. 16. Psal. 106: v. 38. Esaj. 59: v. 7.* cui peccato horrendo evidentissimam legem Deus opposuit, *Deut. 19: v. 10, 13. & 26: 28. Jer. 26: 15. Syr. 26: v. 5, 6, 7. & durissimis poenis illud punivit, 2. Reg. 24: v. 3, 4. Joël. 3: v. 19. Matth. 23: v. 35. (δ) abstinentiam ab omni generis idololatria, v. 6. och föllier icke andra Gudar effert / fere in nullum peccatum fuere procliviores Israëlita quam in idololatriam, *Jer. 2: v. 26, 27. & 5: v. 19. conf. Exod. 32: v. 1, 2, 3. seq. Num. 25: v. 2. &c.* a quo gravissimo peccato Deus eos abstrahere voluit, frequentissimis prohibitionibus & comminationibus. *Exod. 20: v. 3, 4, 23. & 34: v. 14, 17. Deut. 6: v. 14. & 11: v. 16. &c. sed & durissimis poenis, Deut. 4: v. 16. & 7: v. 3, 4. Jos. 23: v. 16. &c.* ideo emphatice hic additur, *til eder egen Skada.* Deo non nocere potestis, sed vobis maxime est nociva idololatria, *Jer. 7: v. 19, 20.* Dei enim iram & Zelotypiam provocat, *Deut. 32: v. 16--22. &c.* inde spirituales & corporales poenæ, tandemque impoenitentes æterna mors manet, *1. Cor. 6: v. 9, 10. Apoc. 14: v. 9, 10, 11. & 21: v. 8. & 22: v. 15.***

Ufus: Singulari & nunquam satis deprædicanda Dei clementia, quod nobis in patria, unice vera religio & pura Evangelij prædicatio concessa sit jam ultra sesquiseculum; Ac vix est regnum vel imperium al iud, quod veteres suas sedes per tot annorum millia servavit, ac limites suos novis incrementis ea gloria & justitia dilatavit. Suos itaque subditos

022
549
78
F. H. S.

tos hocce Jeremiæ textu excitare vult S. R. Maj. 1215. ut discamus quomodo tantum beneficium in spiritualibus & temporalibus diuturnum nobis reddamus; vera scilicet *pœnitentia*, contritione & fide. serio nos convertendo a viciis nostris malis *Esaï* 1: v. 19, 20. (vide de *pœnitentiæ actibus*, priorum annorum homilias NB. *Conc. 1. die 3. 1675. Conc. 1. die 1. & Conc. 2. die 2. & Conc. 1. die 3. 1676 Conc. 1. die 1. 1678. Conc. 2. die 1. 1679.*) sed imprimis nos doceat hic textus *vitare cultum hypocriticum*: prolixè hoc in usu ad membr. 2 *Conc. 2. die 4. 1680.* monstratum: & quia intra hoc lustum, a quo hanc audivimus Jeremiæ concionem, Immane crevit, in pace clementissime data, securitas supina, ac in illa falsa pervasio, & inanis gloriatio. qua multi in impietate sua, tantum externa religionis Evangelicæ professione, vel frigido ejus exercitio, se sanctos esse putant, plane similes Laodicensi, *Apoc. 3: v. 15, 16, 17.* Postquam Deus ante quinquennium aliquot annorum bello nos ad resipiscenciam ducere voluerat, gravia ejus judicia vidimus contra Ecclesias Evangelico Lutheranas in Silesia, Hungaria, Alsatia, & alibi, meminimusque verborum Petri, *1. Pet. 4: v. 17.* illa & similia gravissima judicia aliter avertere non possumus, quam ut ambulemus *digne Evangelio Christi. Phil. 1: v. 27. Coll. 1: v. 10. NB. Job. 12: v. 35, 36.* Ast secundum verba Jeremiæ tunc *confidimus mendacio*, si dicendo: apud nos est Evangelica Ecclesia, purissimus Christianismus, Lutherani mus, nos soli sumus dilectissimi ejus cultores, & in hac gloriatione nulla nobis cura de vita Evangelica, sed magis agimus epicuream perorando, Deum blasphemando, innocentes traducendo, impuris cupiditatibus indulgendo, id enim omne a spiritu immundo. Nulli fidei Christianæ fructus, *Gal. 5: v. 6, 22, 23* Nulla in Deum fiducia, sed in adversis mox ad media illicita recurrimus; fide dicimus nos impetrare peccatorum remissionem, sed nunquam pugnamus contra peccata, nunquam ea serio detestamur, non cogitantes hæc duo esse conjuncta: *in Christo esse, & secundum spiritum vivere, Rom. 8: v. 1.* quasi nihil ad nos pertinerent monita Dei, *Rom. 12: v. 1, 2. 2. Cor. 5: v. 15. & 7: v. 1. 1. Thess. 4 v. 7. Hebr. 12 v. 1, 4. &c.* sed pro Christianismo regnat gentilismo peior impietas tot execrationes & horrendæ nominis divini profanationes, tot litigia, sæpe vana, semper impio fervore agitata, tot helluonum & potatorum monstra in vastis orientalis mundi partibus, paganismo vel Turcismo occæcatis, non inveniuntur ac in una orbis Christiani regione. Hanc in nostra tempora quadrat querela Pauli, *Rom. 3: v. 11-18. 2. Tim. 3: v. 1, 2.* expergi cimini ergo V. D. ministri juxta illud, *Ezech. 33: v. 7 seq.* terrete quod dicit Apostolus, *2. Cor. 6: v. 3 & cavete illud, Ezech. 34: 2, 3, 4. &c.*

(Quomodo etiam inter nos sit amor justitiae, charitas erga omnes, pra-
primis erga peregrinos, orphanos & viduas: quomodo vitanda cae-
des, imo quavis odia innocentium; de fiducia in Deum unice collocan-
da & rejiciendo omni cultu idololatrico, & qua alia in vita emenda-
tionem faciunt ex varijs homilyr priorum annorum petatur, & repeta-
tur ex Con. 2. die 4. 1680. justiq; zelo pro ratione cujusvis Ecclesiae &
auditorum applicetur) conclusio ex Tit 2. v. 11-15.

CONCIO III.

Parasceve: Hof. 14: v. 2, 3. Summa Dei bonitas quod ab infeli-
lici peccatorum via nos retrahere vult, gratiam pollicetur. v. 5. & v. 3.
verba precum ori & cordi nostro ingerit, quibus remissionem peccato-
rum & gratiam impetremus, Rom. 8 v. 26, 27. (vid. Conc. 1. die 4. 1678.)
Primo hujus diei textu poenam denunciavit Haggai, altero causas poenae,
& modum evitandi eandem ostendit Jeremias: tertio itaque hocce de-
precationem nos docet David, & quia eadem verba confessioni in Eccle-
sijs nostris receptissimae: *Darmhertige Gudh*:c. inserta sunt, disci-
mus eam formulam nobis traditam esse, ut illa altera, Hof. 14: v. 3.

TEXTUS, Psal. 79: v. 8, 9.

Exord. Esaj. 25: v. 9. est v. 6. & 7. elegans prophetia de vocatio-
ne gentium, & donis gratiae oblati in Novo Testam. & de fideli-
um felicitate morte devicta. v. 8. *conf. 1. Cor. 15: v. 54. seqq.* itaque
v. 9. compellant *Salvatorem Jesum*: *Sij/ det är wår Gudh*: Titulus
Messiae omnino tribuendus, v. 1. *Esa. 35: v. 4. Job. 20: v. 28. Rom. 9: v. 5.*
Liberator expectatus & desideratus, *then wij förbitde/* quod hic bis dicitur,
Gen. 49: v. 18. Psal. 14: v. 2. Esaj. 45: v. 8. och han skal hielpa oss.
Salutem adferet is qui ex eodem hoc verbo dicitur *Jesus. Matth. 1: v. 23.*
et wij stole-- i hans Saligheet / iterum verbo *Jeschua* indicatur ea salus,
quam Christus affert, in qua quoque exultandum, *Psal. 118: v. 23, 24. Luc.*
1: v. 47. Phil. 4: v. 4. In textu similis in Deum fiducia propter *nomen*
Dei & salutem in eo quaerendam, videamus itaq; orationem expetentem.

I. *Misericordem peccatorum condonacionem.*

II. *Salutis desideratissima collationem.*

III. *Nominis divini in usroq; celebrationem.*

Votum. *Psal. 130: v. 5: 7, 8.*

Psalms 79. continet patheticam populi Dei querelam de hostium
truculentia, vid. *exposit. Psal. vernac. part 2. pag. 203. seqq.* & ut iram
Dei advertant fideles implicant,

I. *Mise-*

I. *Misericordem peccatorum condonationem*, v. 8. Tānct icel/
Deo omniscio nihil unquam excidere potest, ideo ingenue peccata confi-
tendo, orat ne Deus illorum recordetur vindicandi animo, ita *Psal.* 25:
v. 7. & 103: v. 9. *Efsaj.* 43: v. 25. *Ezek.* 18: v. 22, recordari a peccato-
rum dicitur Deus, cum ea punit, *Psal.* 137: v. 7. *Jer.* 14: v. 10. *Hof.* 8: v. 11.
& 9: v. 9. remissio itaque peccatorum consistit in *non imputatione*, *Pf.*
32: v. 2. *Jer.* 31: v. 34. wāra sōrra misgerningar/ reos se agnoscunt mul-
torum peccatorum tam in adolescentia & juventute ab ipsis commisso-
rum, *Psal.* 15: v. 7. *conf. Gen.* 8: v. 21. *Hiob.* 13: v. 26. quam a majori-
bus suis perpetratorum, quæ non raro in posteris plectuntur, *Exod.* 20:
v. 5. *Jer.* 32: v. 18. *Tbren.* 5: v. 7. conjunguntur ex justitia Dei, *Levit.*
26: v. 40. & in simili confessione, *Jer.* 3: v. 25. Condonationem vero
petit a Deo misericorde sōrbarna tigh ofwer of swarlīga/ *Hebr. festina, præ-*
venient nos miserationes tue; simul indicatur summum & præsentissi-
mum periculum, e quo ut liberarentur festinam Dei opem requiri ostendunt,
ita *Psal.* 38: v. 23. & 40: v. 13. &c. verum illam nullo suo merito
provocari posse fatentur, sed *antevertunt eos miserationes Domini*: ita
de præveniente gratia in *Hebr.* *Psal.* 21: v. 4. & 59: v. 11. &c. in plurali
vero dicuntur *misericordia*, propter illarum copiam & magnitudinem,
2. Sam. 24: v. 14. *Psal.* 25: v. 6. & 40: v. 11. & 51: v. 3. & 103: v. 11. *mis-*
eriam excitantem Dei miserationes proponit, sy wū dō fast fattige wordne/
quia exhausti sumus valde, verbum *Hebr.* adhibetur de attenuatione &
exsiccatione fluviorum, *Efsaj.* 19: v. 6. exponitur, nār iagh nedre ligger/
Psal. 116: v. 6. swārlīga plāgad/ *Psal.* 142: v. 7. briffal *Esa.* 38: v. 14. con-
queruntur *se attenuatos*, ut Luth. vertit, omnesq; vires tum animi tum
corporis exhaustas esse, *2. Sam.* 13: v. 4. *Efsaj.* 17: v. 4. & tamen est populus
Dei, *Efsaj.* 64: v. 8. 9. nomen *Hebr.* ex illo verbo descendens occurrit de
extremè pauperibus, *Psal.* 41: v. 2. & 113: v. 7. *Prop.* 10: v. 15. & deni-
que ut tanto certius obtineant remissionem, addunt, v. 9. of sōrlāt of
wāra Synder/in *Hebr.* respectus est ad *propitiationem* factam per Chri-
stum, *Rom.* 3: v. 24, 25. *1. Joh.* 2: v. 2. & 4: v. 10. siquidem Psaltes eo
vocabulo utitur a quo *propitiatorium* denominabatur, *Exod.* 25: v. 17,
18. per Christum a. tecta & expiata sunt peccata nostra, *Dan.* 9: v. 24.
siquidem is solus in veteri pariter & in Novo Testam. est causa meritoria
remissionis peccatorum & salutis nostræ, *Act.* 15: v. 11. *Hebr.* 13: v. 8.
Apoc. 13: v. 8.

II. *Salutis desideratissima collationem*: v. 9. Hjels tu of. est au-
xilij verbum usitatissimum & plerumque de tali, quod a solo Deo præstari
potest, intelligitur enim de virium & bonorum collatione in adversis,

559.
Gen. 49: v. 25, 2. Chron. 14: v. 11, 12. & 25: v. 8. & 32: v. 8. scilicet off. eripe nos, remove a nobis prementia mala, quod de liberatione a presentissimo periculo, & gravissimo malo, itidem adhibetur, Exod. 3: v. 8. 1. Sam. 12: v. 10. Psal. 86: v. 15. & 14: v. 7. & c. verum auxilium & liberationem a Deo salutis nostrae, expetunt. D wâr Saligheetz Gudh ic idem suspirium, 1. Chron. 17: v. 39. hejlos Gudh ic. Psal. 14: v. 1. & quoniam salus per & propter Christum nobis data, 1. Cor. 1: v. 30. is Saligheetz Hôfdingel Hebr. 2: v. 10. & a nullo alio, Act. 4: v. 12. proinde eam respicit David, dum simul cum peccatorum remissione auxilium & liberationem petit, NB. Psal. 51: v. 16. & Gudh wâr Saligheetz, Psal. 65: v. 4, 6.

III. *Nominis divini in utroque celebrationem*, Deus in sanctissimi sui nominis gloriam peccata remittit, Psal. 130: v. 4. & in eandem salutem hominibus offert, fidelibusque confert, Esa. 59: v. 19, 20. ideo ut argumentum præprimis movens, dicit: sôr tins Rampns Ahra skull pij & fideles nomen tuum extollent & celebrabunt & omnes in universas gentes, quæ tanta gratiæ & potentiæ tuæ opera vident, in admirationem & venerationem nominis Tui exitabuntur, rapienturque: Deus enim ipse propter gloriam sui nominis, populum suum elegit, & conservat, 1. Sam. 11: v. 22. 2. Sam. 7: v. 23, 26. Psal. 8: v. 7, 10. Esaj. 48: v. 11. & 63: v. 14. E contra si ope destituti relinquerentur homines temerario iudicio dicerent: Deum esse impotentem, vel immisericordem, Num. 14: v. 13, 1, 16. Deut. 9: v. 28. Joël. 2: v. 17. & c. denuo addit sôr titt Rampn skull/ quoniam novit Deus peculiari zelo gloriæ suæ velificari, Psal. 79: v. 10. & 117: v. 1, 2. ideo idem altera vice repetit: est enim palmarium argumentum in oratione de peccatorum condonatione, Psal. 25: v. 11. Esaj. 23: v. 15. NB. Jer. 14: v. 7.

Ufus: ut sunt illi duo cardines salutis nostræ, *miseriordia Dei Patris, & meritum salvatoris Christi*, ita ut poenæ mitigentur, seria poenitentia peccatorum ablationem orabimus propter Dei misericordiam, Ezek. 33: v. 11. Dan. 9: v. 9, 16, 17, 18. Mich. 7: v. 18. & Christi meritum, Joh. 3: v. 16. & 6: v. 40. Gal. 2: v. 16. 1. Tim. 1: v. 15. etc. Summa hujus Psalmi, a non nemine ponitur: *Preces contra Turcam*: ad id itaque respicit dubio procul, S. R. Maj. 141, cum altero die poenitentiali, optimum modum pellegendi immanem istum Christiani nominis hostem, nobis monstrat, scilicet devoto & poenitenti corde Deum adeamus, Luc. 15: v. 18. seqq. & cum Pater cælestis clementer in Christo remittit debita nostra, Ephes. 4: v. 32. Collos. 3: v. 13. etiam ab illo erit nobis abundans gratia, Joh. 1: v. 17. Rom. 5: v. 1. (diducatur ex LL. CC. de poenitentia & de precibus, & ex homilyjs priorum annorum. NB. Conc. 1. die 1. 1676. Conc. 1. die 3. & Conc. 1. die 4: 1682. etc.) Conclusio ex Psal. 79: v. 13.

Die

CONCIO I.

Parascève: Thren. 3: v. 26, 27. Tria faciamus respectu Dei (1) hoppas vel wánta/ Psal. 40: v. 1. Esai. 8: v. 17. & 30: v. 18. (2) frága/ Psal. 24: v. 6. & 27: v. 8. & 105: v. 4. (3) Toligen hoppas H&Etrans hielp/ Hebr. bonum quod quis expectat quiete, salutem Domini, Gen. 49: v. 18. Psal. 119: v. 174. Quiesca expectatio necessaria est, Thren. 3: v. 27, 28. Psal. 123: v. 1-4. & utilis, Exod. 14: v. 13. Esai. 30: v. 15. Thren. 3: v. 29. idem docet textus, (fiat præp.)

TEXTUS, Psal. 33: v. 20, 21, 22.

Eoord. Esai. 26: v. 8, 9. usque ad, *yy til tigh/ Triplicem Fidelium in Deum affectum exprimit, (1) Wánte effter tigh. Esai. 25: v. 9. & 33: v. 2. & 64: v. 4. på fins råh wåg: id in Nov. Test. de salutari doctrina Evangelij, intelligendum, per quod veram Justitiam discimus, ut hic v. 9. Tit. 2: v. 11, 12, 13, 14. vid B. Luth. & Vinar. ad b. l. (2) hiertans lust/ H&ob. 22: v. 26. Psal. 32: v. 11. & 44: v. 19. Esai. 64: v. 5. (3) Aff hiertat begårar-wakar til tigh/ Psal. 42: v. 2, 3, 4. & 63: v. 2, 3, 7. & 119: v. 48. & 148. Prov. 8: v. 17. Cant. 3: v. 1. Primum textum primi diei habuimus de fiducia in Deum collocanda, jam & tertio hocce die ex primo textu meditatione æstiva exhibendum.*

Trifolium fidelium in quo

I. Expectatio spavis. II. Gaudium dulce. III. Fiducia jucunda.
Votum, Psal. 36: v. 11.

Opera gratiæ divini, quibus pios istos in fidelibus affectus excitat, toto Psalmo 33. recerentur, NB. v. 18. 19. sequitur.

I. Expectatio spavis. Wår Siål wántar; verbum Davidis Hebr. hic vehementissimum desiderium uotat, ut in jam allegatis, Esai. 8: v. 17. adde Habac. 2: v. 3. Zeph. 3: v. 8. ubi Hebr. & Luth. måste j och bjuda mig; est spavis expectatio, Dominum expectat anima, de eo autem, Psal. 34: v. 9. 1. Petr. 2: v. 2, 3. & quidem ut wår hielp/ Deut. 33: v. 26. Psal. 27: v. 9. & 121: v. 2, 3. och wår sköid/ Psal. 3: v. 3. & 7: v. 11. & 18: v. 3, 31, 36. & 28: v. 7.

II. Gaudium dulce, non fictum & externum, sed internum ty wårt hierta gläder sig/ Psal. 13: v. 6. & 119: v. 11, 14. Job 16: v. 22 non vanum & evanidum, sed firmum, quia in Deo: aff honom/ Hebr. in illo, 1. Sam. 2: v. 1. Luc. 15: v. 47. conf. Psal. 30: v. 12. & 100: v. 1. Esaj. 12: v. 6. & 61: v. 10. Habac. 2: v. 18. Zach. 9: v. 9.

III. Fiducia jucunda, Och wü hoppas/ se exhilarat, & sustentat expectantem spes & fiducia, Eccles. 9: v. 4. Rom. 5: v. 4. sed tanto magis dum

dum nititur (1) *Nomine Dei Sancto*, på hans helga Naturni *speramus in nomen sanctitatis ejus*, h. e. in Deum ipsum sanctissimum, & summe venerandum, *Psal.* 20: 2, 8. & 44: v. 6. & 52: v. 10. & 54: v. 3 *Prov.* 18: v. 10. *Eesai.* 50: v. 10 *Zeph.* 3: v. 12 etc. (2) *Dei bonitate*: tin godh et *HE* re ware öfwer öf: quando pij spe & fiducia in Domino recumbunt firmiter & indefinenter, etiam constans in eos erit ejus bonitas, *Neb.* 9: v. 25. *Psal.* 17: v. 7. *U 25.* v. 10. *U 31.* v. 17, 20, 21. *U 36.* v. 6, 8. *U 40.* v. 11. *U 52.* v. 2. *U 57.* v. 4, 11. *U 69.* v. 15. *U 147.* v. 11. *Eesai.* 63: v. 7.

Quæ ad hunc textum breviter notata sunt suppleri possunt ex narrat. vernac. Psalt. part. 1. pag. 295. seq. & Conc. 1. Die 4. 1683. ad hunc eundem textum.

CONCIO II.

Parascève: Hiob. 3: v. 14. Se ipsum alloquitur Hiob dum justitiam & potentiam Dei in irrogandis pœnis reveretur; est Deus vindex omnificius. *Psal.* 44: v. 22 similis interrogatio *Eesai.* 10: v. 3. & siquidem in textu hoc altero, dura habetur responsio, nos contrito corde prius respondebimus ex *Mich.* 7: v. 9 nosque precibus paremus *Dan.* 9: v. 18, 19. *vid. Con. II. die 3. 1677. & Conc. 1. die 3. 1682.*

TEXTUS *Jer.* 21: v. 14.

E*Xord. Prov.* r. v. 31. duplici similitudine iustitia & copia pœnarum declaratur: (1) *Uta aff fins wäsendes frucht de fructu via sue mala opera, quæ seminum ad instar ab illis sparguntur, foventurque in venenatos tandem ejusmodi fructus maturescunt, Deut.* 32: v. 32, 33. *Prov.* 22 v. 8. *opstäre aff Röttet ic. Gal.* 6: v. 7, 8 eritque hæc infelix messis copiosa, ut inde comedant, comestaque deglutiant, *Prov.* 18: v. 20. (2) *Aff sin xäd mätte warda: pravorum consiliorum effectis, Jer.* 7: v. 24. *H. l. 11: v. 6. ad nauseam & vomitum usque opplebuntur, Thren.* 3: v. 5. *Habac.* 3: v. 16. *NB. Num.* 11: v. 20. 33, 34. Sic in textu, gerningars frucht qui interitum secum ducunt: itaque videbimus ex hoc textu.

I. Malum immittentem II. Malum promerentes, III. Malum consumens.

Votum. Psal. 74: v. 1, 2.

Continet hoc caput 21: durissimã concionẽ Jeremiae, eamq; responforiam ad interrogationem Regis Zedechiæ, v. 1. occasione summi periculi, cum Jam ultima vice Rex Babel obsidisset urbem Jerusalem: dura prædicit Propheta Regi & populo simul, v. 3, 4, 5, 7. deinde populo in genere, v. 8, 9. & tribui Judaicæ in specie, v. 11, 12, 13. denique civitati Jerusalem speciatim, v. 10, 14. in textu proinde spectatur.

I. *Malum immitens*: Est ille Deus omnipotens & Justissimus: Rex sententiam Dei postulaverat, v. 2. itaque nomine Dei ista omnia denunciavit Jeremias, v. 4. nomen Domini sapius repetit, v. 7, 8, 11, 12, 13. & bis in textu: Jag/ sāger HCKren/ Jag; poenæ irrogationem vocat hemšofia: visitare autem dicitur Deus dum punit, quo indicatur eum non temerè & sine causa immittere mala, sed quasi per visitationem inquirere in culpam, Gen. 18. v. 21. & in visitatione præsens dirigere castigationes: sic occurrit eadem phrasis, Psal. 59. v. 6. & 89. v. 33. Esaj. 24. v. 21. & 26. v. 14, 21. &c. & frequentissime apud hunc Prophetam, Jer. 5: v. 9. & 6: v. 6. & 8: v. 12. & 13: v. 2. & 36: v. 31. etc. inde visitationis tempus, Jer. 46: v. 11. visitationis dies, Exod. 32: v. 34. Esaj. 10. v. 3. visitationis annus, Jer. 11: v. 23. & 23: v. 12. & 48: v. 44.

II. *Malum promerentes*: Judæi & Israëlita, incolæ terræ Canaan, Hierosolymitani & cuncti inter eos operantes iniquitatem, quia Deus visitat esset dera gārningars frucht/ Mich. 7: v. 13 ut id in Judicio gratiæ, Esaj. 3: v. 10. ita etiam Dei Justitia in genere hoc poscit in poenis irrogandis, Psal. 28: v. 4. & 62: v. 13. Jer. 17: v. 10. vid. Conc. 2. die 3. 1682: NB. Jer. 6: v. 19. & 32: v. 19. Thren. 3: v. 64, 65, 66 quomodo propter peccata populi tunc temporis Dei ira accensa fuerit, conciones Jeremiæ satis superq; ostendunt, proxime ante textum de neglectu Justitiæ, v. 12 de idololatria, Jer. 2: v. 27, 28. & 7 v. 18, 20. & 16: v. 18 etc. nominis divini profanatione, Jer. 34: v. 16. & 44: v. 16, 27. Sabbathi violatione, Jer. 17, 21, 22, 23. de ašopyia Jer. 12. v. 6. cæde innocentum, Jer. 6: v. 7. &c. adulterijs & scortatione, Jer. 5: v. 7. 8. furto Jer. 7: v. 9. hoc modo per longe plures peccatorum species demonstrari potest, quam infelices fructus tulerunt opera Judæorum: ideo lecuta rigida visitatio, Jer. 23: v. 2.

III. *Malum conumens*, horrendum incendium. Jagh skal vprenda en Feld vishi ed: r Sfog/ etc. Nonnulli exponunt de arboribus & lucis in quibus cultum idololatricum exercebant, Jer. 3: v. 2. alij de minoribus urbibus, circa Jerusalem sitis, ut rami circa arborem, Jer. 19: v. 15. rursus alij de sylva Libanon accensa, Esaj. 37: v. 24. receptissima est sententia, Deum in excidium urbis per truculentos hostes, immissurum ignem in splendida palatia & ex linga Libanon egregie extractas ædes, Jer. 22: v. 7, 23. quæ densa congerie positæ erant, instar sylvæ, Zach. 11: v. 1. 2. ita explicari potest locus similis Esaj. 10: v. 17, 18. comminatur Deus hoc incendium, Jer. 17: v. 27. & tristi executione immittit, Jer. 52: v. 13. 2 Reg. 25: v. 9. 2 Chron. 36: v. 19.

Usus: Deum per transgressiones ad iram provocatum poenas immittere, & non cæco casu venire mala sive communia sive singularia, ex Conc. 1. die 2.

diè 2. hujus anni didicimus, adde *Amos 3: v. 6.* Quævis enim calamitas Deo dirigente acceleratur, vel ut puniat inobedientes, vel ut castiget & ad respicientiam ducat convertendos, *Jer. 30. v. 11.* & si non pepercit populo Israëlitico, nec impunitos relinquet prætractos inter nos legis suæ sanctæ violatores, *Rom. 11: v. 21, 22. NB. Luc. 13: v. 6, 7, 8, 9.* & ad h. l. *Con. 3: die 2. 1683* ideoque imminentibus malis cogitemus, quorum operum fructus sint? quibus peccatis tales promeruimus pœnas? timeamus visitaturum Deum, & tempestive revertamur à viis nostris pravis, ut is elementer desistat ab ira sua, *Jer. 18: 7, 8, 9, 10, 11. vid. Conc. 2: die 1. 1684.* nam si peccati mensuram adimplemus, certo veniet exitium, *Ezek. 11: v. 5.* Pœnitenti animo cogitemus, quæ mala sint quæ iram Dei accendunt, ne ille rursus consumens incendium inducat. Magno quippe nostro malo per hos proxime elapsos annos, experti sumus, quomodo etiam sine hostili vi conflagratæ sint urbes, oppida solo æquata, villæ in cineres & favillas redactæ, & quod vix nostra ætate antea factum, tot sylvæ & saltus, tot campi & agri insveto incendio adusti, gravi cum rusticolarum damno; nonne hic ignis, ut Exercitus depopulans, Dei jussa exequebatur? *Sap. 16: v. 16, 19. Syr. 40. v. 35-37.* Quod h. l. prædixerat Jeremias, tristi spectaculo contempimus & cum horrore audivimus, jam ex textu causas, hujus mali & additas minas videamus, ut vitemus peccata quæ incendium secum trahunt justo Dei Judicio; igne & incendijs punit Deus Hypocrisin & alia vitia in cultu sacro, *Ezech. 28: v. 18. Hos. 8: v. 14. Pejerationes & detestandas blasphemias, conf. Hiob. 1. v. 5.* (ubi benedicere notat maledicere) cum v. 16. clarius ignis infernalis denunciatur blasphemis, *Jud. Epist. v. 14, 15. igne punit Sabbathi profanationes, Jer. 17: v. 17. Ezek. 22: v. 3. cum v. 31. verbi & ministrorum Dei contemptum, 2. Reg. 1: v. 9, 10, 11, 12. Seditiones contra legitimum Magistratum: Num. 16: v. 3, 35, 49. inimicitias & odio accensa & exciccata corda, Ezech. 15: v. 6, 7. proxime ante textum nostrum nominatur violentia & injustitia, Jer. 21: v. 12. conf. Hiob. 15: v. 34, 35. impuritas quævis contra præceptum sextum, & vitia Sodomitas imitantia, Ezek. 16: v. 49. etiam Sodomæ ignes attrahunt, Ezech. 16: v. 41, 50. Judæ v. 7. deniq; omnis generis impietas, digna est hæc pœna, *Hiob. 20: v. 26, 27, 29. Folset som en Eldgmaatl Esaj. 9: v. 18, 19.* impij his varijs incendijs generibus in tempore sunt consumendi, ac denique in æternum, nisi pœnitentiam egerint, urendi, *Esaj. 66: v. 16, 24.* Itaque in nomine Domini, quoniam hæc ex sörre Gerningars Frucht, & exitium arborem manet, si sit sine fructu, *Luc. 3: v. 8, 9.* ideo jam in contritione ex vera fide Christo inserti, *Job. 15: v. 2, 5, 16. säär värfärdigheet ic. Hos. 10: v. 1. Jac.**

3: v. ult. ut etiam metamus in spiritu, Gal. 6: v. 8. in novā obedientia, Matth. 3: v. 8. pleni fructibus justitiæ, Jac. 3: v. 17. fructibus spiritus, Gal. 5: v. 22. ut tandem sancti, Rom. 6: v. 22. recipiamur in arcam Domini, 1. Sam. 15: 29. Matth. 13: 30. (diduc. ex Conc. 1. die 3. 1679.) Conclusio votiva ex Phil. 1. v. 9, 10, 11.

CONCIO III.

Hujus concionis textum expositum habes L. E. in Homil. 2. diei secundi Anni 1672. quod tunc traditum est, iterum repetimus. Addi potest enarrat. Psal. Vernac. part. 2. pag. 55. seq.

Parasc. Psal. 18: v. 30. appl. ad præsens tempus & Textum.

TEXTUS, Psal. 60: v. 13, 14.

Exord. 2. Chron. 20: v. 6, 12, 13. fiat applic. ad textum, in quo observatur

I. Explicatio. II. Applicatio.

In I. Not. (a) horum verborum occasio, & quidem (a) Ex Titulo, leg. 2. Sam. 8: v. 13. quod autem hic nominentur tantum XII. millia occisorum, & 2. Sã 8: v. 13. XVIII. millia, sic conciliandum est: nempe quemadmodum Joab & Abisai partiti sunt inter se exercitum Davidis, 2. Sam. 10: v. 10. ita uterque magnam partem hostium percussit, Joab in ipso congressu XII. & Abisai dum fugiebat hostis, VI. millia, (præter XX. millia abductorum & XXII. millia Syrorum, 2. Sam. 8: v. 4, 5.) victoria autem adscribitur, jam Abisai, 2. Chron. 19: v. 12. Jam Joabo fratri, ut natu, ita & autoritate majori, ut in hoc Psal. v. 2. jam Davidi, cujus auspicio bellum gestum est, 2. Sam. 8: v. 13. (b) ex vers. hujus Psalmi præcedentibus; ubi v. 3, 4, 5. videntur respicere statum tristem sub Saule, 1. Sã 31: v. 1. seqq. & 2. Sã. 2: v. 8. seqq. versiculi autem sequentes; 6, 7, 8. & c. Statum feliciorum sub Davide, de quo statu, 2. Sam. 8: * & c. Quo tamen tempore nunquam tuti erant ab hostibus, hinc erumpit David cum Subditis in preces, ergo (b) Precatio, v. 13. da nobis auxilium in angustia, nam vana salus hominum. verbo da, Deum alloquitur, conf. v. 11, 12. in quibus versibus observandum est, omnes fere versiones heic exprimere per fut. τίς ἀποδείξει; quis deducet? τίς ὀδηγήσει; quis viam monstrabit? cum tamen per præterit. esset reddendum, quod titulus inv 2: indicat, (siquidem frequens est in Ling. Hebr. præcipue in Psalterio temporis præteriti & futuri enallage) ut ergo Historia & contextus sibi consentiant sic juxta textum orig. reddenda sunt verba, v. 11. & 12. quis deduxit me ad civitatem munitam? quis mihi viam monstravit usq; ad Edomum (Edomæos) Nonne tu Deus, qui projeceras nos; (nimirum tempore Saulis) & non egrediebaris, Deus, cum exercitibus nostris, jam

ergo ex immensa tua misericordia, (juxta promissiones tuas, 2. Sam. 7: v. 3; & 8: v. 6, 14) *fer auxilium*, quia tu es auxiliator fortissimus, Psal. 74: v. 12. Ephes. 3: v. 20 *conf. Deut. 3: v. 43 fer auxilium in angustia* h. e. si iterum una cum subditis meis incidero in angustias: liquet enim ex v. 2. & ult. hujus Psalmi, Davidem cum hæc Domino cantaret, non fuisse coangustatum abs hostibus; timuisse tamen ipsos, cum fortes essent, & quasi in circuitu habitarent, cur autem auxilium divinum imploret, hanc addit causam, quia *vana* (juxta Hebr. *mendax*,) *salus hominis* i. e. auxilium humanum, quo salus & incolunitas mea regni que mei, sine ope Dei defenderetur, q. d. sunt quidem populi circumjacentes, bene multi & animosi, cum quibus, ut tutior viderer, fœdus esset ineundum; Sed tibi o Domine Zebaoth ingratum erit scio, leg. Deut. 7. v. 3. imo minus mihi & regno proficuum: quia reconciliati hostes sunt sæpius fallentes, quibus facile non credendum. 1. Macc. 10: v. 45 addatur de amicitia facta, ex Syr. 6: v. 6-13. (γ) Virtutis Divinæ deprædicatio v. 14. *in Deo* (per Deum i. e. ope & virtute Dei, Ps. 28: v. 7, 8, 9. & 37: v. 39, 40 & 40: v. 2. *seqq.*) *faciemus virtutem*, h. e. egregia facinora edemus. Immuta hic fruitur David. fiducia, quam habet ex victoria nuper obtenta, *reperantur sup. dicta* ex 2. Sam. 8, & *conf. titulus hujus Psalmi, item, Ps. 18: v. 30 & ipse (Deus) conculcabit inimicos nostros, calcare & conculcare*, phrasi scripturæ, idem est ac contemnere, Prov. 27: v. 7. item gloriöse vincere & opprimere, ut h. l. *conf. Deut. 33: v. ult. & Psal. 90: v. 13. seqq.*, per inimicos intelligit præcipue populos quos timebat, sive hostes tam apertos quam clandestinos leg. Psal. 17. v. 40. 48. Emphatica hic notetur & personæ & numeri mutatio. *Faciemus* dicit, h. e. ne simus securi manus demittentes q. Deus otiosos & labascentes juvaret; Verum fortiter agemus, sed *in Deo*, ad exemplum piorum & tortium hominum. sic leg. Hebr. 1: v. 32, 33, 34. & *conf. Syr. 46: & seqq. cap. faciemus* dicit, victoria tamen non nobis sed Deo adscribenda erit; hinc non dicit conculcabitur sed *ipse (Deus) conculcabit* inimicos nostros, repatatur ad huc illud Psal. 18: v. 30. & *add. 2. Macc. 10. v. 38.* quam ob causam exclamat David, Psal. 115: v. 1.

II. *Appl. Usus*. I. Ex (α) *victoria* quam reportavit David abs hostibus, & *tranquillitate*, qua gaudebat. dum hunc Psalmum Domino decantat & *incertitudo* tranquillitatis illius status occasionem præbuere horum verborum, v. 13. & 14. Quid autem nos dicemus de statu nostro? ad quem hæc omnia quadrant, *did.* & in memoriam revocetur quid jam multis retro annis Deus patriæ nostræ præstitit.

2. Ex (β) caveamus à peccatis irritantibus & provocantibus Deum ad pœnas de nobis sumendas, quæ quidem variæ, Amos. 4: v. 6. & *seqq.* sed
inter

inter ceteras poenas gravissimum est bellum, *leg. Amos 4: v. 10. Deut. 28: v. 49. seqq. Esaj 5: v. 24. seq. Jer. 51. v. 14. seq.*

Cum autem jam rumores spargantur non leves de belli apparatus, nostrum est preces indefessas ad Deum fundere, quo à patria nostra avertantur belli pericula, (*did Doctr. de precibus & earū efficacia apud Deū*)

Et si iusto Dei iudicio bellum nobis denunciatur, vel inferatur, vel iustis de causis suscipiatur, sit spes nostra immota in Domino, *Jer. 17: v. 5. 7. did. ex sup. dictis,* (Textus nimirum analyfi)

3. Ex (γ) speramus in Deum. & ipsemet ne simus segnes & pavidī, sed fortēs in Domino. necessaria armatura instructi, &c. Et ubi requiruntur subsidia belli legitime suscipiendi ne simus morosi subditi, sed benevoli ad impensas faciendas, scientes periclitari patriam & omnium nostrorum salutem temporalem & frequenter æternam, ubi scil. religio infestatur,) oremus pro successu & pace &c. Ubi vero obtineretur victoria, prout capius obtinimus, (Deo sint laudes perpetuo dictæ) soli Deo acceptam feremus, *did. ex sup. dict.*

Die 4. (a d. 14. Augusti.)

CONCIO I.

Parasc. Psal. 145: v. 18. præsentia Dei gratiosa promittitur sincere & serio orantibus, erit enim oratio in veritate, *Psal. 119: v. 145* ultimam huius anni diem precū fiducialem textu inchoamus, & sic spe certa obsignemus preces, hisce diebus solemnibus & alias a nobis fufas. (*fiat preparat.*)

TEXTUS, *1. Joh. 5: v. 14, 15.*

E *Xord. Jer. 29: v. 12, 13, 14.* post denunciata 70. annorum captivitatem, Deus pollicetur liberationem, v. 10. addita consolatione, v. 11. in cuius certitudinem, benignam exauditionem promittit, v. 12, 13. *conf. Psal. 27: v. 8. exempla, 2. Chron. 20: v. 12, 21 &c.* hæc & plura dicta exempla que nos in precibus reddant spei ac fiduciæ plenos, maxime vero textus noster in quo proponitur.

I. *Orantis fiducia.* II. *Orationis norma.* III. *Orationis consequens.* Vorum *Psal. 65: v. 3, 6.*

Summi articuli fidei sunt, quos dominus Johannes tradit & confirmat capite hocce quinto, & ut tandem ostendat applicationis medium, commendat fidem, v. 13. & inter fidei effecta ponit

I. *Orantis fiduciam,* eamque duplicem (i) *fiduciam exauditionis.* quam emphatice quasi exclamando demonstrat, *οχθεται αρ den Sör tröstning* &c. ne quis fidem illam: qua in nomen filij Dei credimus, v. 13. *αεργον* vel infructuosam dicat, En! in tam egregium & maxime saluta-

560.
rem fructum erumpit, scil. fiduciam ad Deum, NB. Rom. 5: v. 1, 2. *Ephes.* 3: v. 12. 1. *Job.* 2: v. 28: (*conf. Conc. 2. die 3. 1679. Conc. 2. die 3. 1682. Conc. 3. die 1. 1684. Sc.*) requiritur a fiducia maxime in precibus: erit enim oratio fidei, *Jac.* 5: v. 15. sã hører han øst/ tali fiducia oravit Abraham, *Gen.* 17: v. 17, 18. *Rom.* 4: v. 18-20. David, *Psal.* 34: v. 5, 6. ac totum Psalterium refertissimũ est ejusmodi fiduciæ verbis, quibus è gratia Dei, benignam sibi pollicetur exauditionem, *Psal.* 3: v. 4 & 9: v. 11, 12, 13, &c. urget hanc fiduciam vehementer Apostolus, *Jac.* 1: 6, 7, 8. (2) fiduciam consecutionis, v. 15. øst effter wũ wete høstvom bidit &c. talem fiduciam poscit Christus in orantibus, *Matth.* 21: v. 22 *Marc.* 9: v. 23, 24. & 11: v. 22. 24. impedit enim dubitatio rei desideratæ consecutionem, *Syr.* 2: v. 14, 15. *Jac.* 1: v. 7 ingrata est Deo hæsitatio & inconstantia, *Jac.* 1: v. 8 credere autem debemus, quod Deus dare possit ad voluntatem ejus petita, *Matth.* 8. v. 2. *Luc.* 1: v. 37. & dare velit, *Matth.* 8: v. 3.

II. *Orationis normam*: scil. secundum Dei voluntatem, effter hans willia/ est a. oratio illa voluntati Divinæ conformis, quæ (1) ea petit, quæ Deus petenda præscribit, *Matth.* 6: v. 9-13. *Luc.* 11: v. 13 (2) fit in nomine Jeru. *Joh.* 15: v. 16. & 16: v. 23, 24. 26. (3) gloriam Dei intendit, *Job.* 14: v. 13. (4) fit cum ardore & affectu animi sincero, *Joh.* 4: v. 23, 24. & sine hypocrisi, *Hos.* 7: v. 14. (5) funditur corde submisso & mente humili, *Gen.* 18: v. 27: sine omni ostentatione, *Matth.* 6: v. 5. & loquacitate, *Matth.* 6: v. 7. & 23: v. 14. (6) In veræ pœnitentiæ proposito, & studio, *Joh.* 9 v. 31 (7) constanter & assiduo, *Luc.* 11: v. 8, 9. & 8: v. 1. & 21: v. 36. 1. *Thess.* 5: v. 16. &c.

III. *Orationis effectum*: plane emphaticè loquitur Apostolus, tribuendo sic normatæ orationi (1) benignam apud Deum exauditionem, v. 14. sã hører han øst/ & v. 15. wũ wete at han hører øst chwad wũ bidiel hæc fiducia & spes est anchora orantium, *Ps.* 20: v. 7. & 66: v. 19. (2) rerum petitarum possessionem, sã wete wũ at wũ the Døner høstvom som wũ høstvom bedit affhonom/ h. e. tam certi sumus de clementi precum nostrarum exauditione, ac si jam revera & ipso effectu possideamus, *Matth.* 7: v. 7. *Marc.* 11: v. 24. piorum precibus Dominus placatur, *Esa.* 55: v. 6. obtinetur Spiritus Sanctus, *Luc.* 11: v. 13. illuminatio, *Ephes.* 1: v. 17, 18. pax Dei, *Psal.* 4: v. 6: 7. cœlum clauditur, & aperitur, 1. *Reg.* 17: v. 1. & 18: v. 42. *conf. Jac.* 5: v. 17, 18. sol sistitur, *Jos.* 10: v. 12, 13. retrogreditur, *Esa.* 38: v. 5, 8. pellitur diabolus, *Ephes.* 6: v. 18. *Jac.* 4: v. 7. reprimuntur hostes alij, 2. *Chron.* 32: v. 20, 22. morbi sanantur, *Act.* 28: v. 8. *Jac.* 5: v. 14, 15. estque præsentissimum subsidium & tutamen, in omnibus periculis, *Psal.* 34: v. 7. *Act.* 12. v. 4, 7. per preces fide subnixas impetramus remissionem peccatorum, *Luc.* 18: v. 13, 14. & salutem æternam, *Jos.* 2: v. 32. *Luc.* 24: v. 36.

207 5:61 84
U^sus: quomodo? quando? ubi? de quibus, &c. orandum? ex con-
tionibus ad Dominicam Rogate & L. L. C. C. de precibus plenius pe-
tendum. Conf. conc. 2. die 4. 1684. Conclusio, Psal. 86: v. 3, 4, 5.

CONCIO II.

Parasc. 1. Tim. 2: v. 1, 2. vid. Conc. 2. die 4. 1684, monito illo, in-
ter alia jubet Apostolus Deo reddendas esse gratias: quæ jungendæ sunt
orationibus, Phil. 4: v. 6. confer Psal. 50: v. 14, 15, 23. fiant a. gratiarum
actiones pro omnibus hominibus, quia Deus in omnes beneficus est, Psal.
145: v. 9. Matth. 5: v. 45. speciatim vero nominat Paulus v. 2. Reges & o-
mnes in eminentia constitutos, docebit a. plenius textus prælegendus
quomodo pro Regibus fiant gratiarum actiones, votum.

TEXTUS, 1. Reg. 10: v. 9.

Exord. Jer. 22: v. 15, 16. Describitur Vanitas Regis Jojakim
(Conf. v. 18) & simul regia prudentia & virtus parentis ejus Josiæ, cujus
deprædicatur, (a) status felix dicitur & druckel/qua phrasi describitur omniũ
rerum necessariarum abundans & jucunda fruitio, ita Eccles. 2: v. 24. & 3:
v. 13. & 9: v. 7. (b) Justitiæ administratio: bles åndoch listwål wijs rått
& råttfårdigheet/ celebratur pluribus amor justitiæ in Josia, 2. Chron. 34:
& 35. capp. (g) Successus prosper, Och honom gick wål Deut. 5: v. 33. Psal.
7. v. 3. & 128. v. 2. Esaj. 3: v. 10. Ex singulari Dei providentia nobis datus est
Rex ac Dominus exoptatissimus, alienus plane a vitijs Jojachimi, & pio Josiæ
simillimus, Sæ enim Mairi, ejus vana mundi ludibria, & luxurians magni-
ficentia, quæ sæpe Regum mentes occæcant, plane displicent, & solidam
regni sui felicitatem & in oculis Domini gratum throni sui splendorem
quærit, exemplo Augusti ss. Patris sui, gloriosiss. memoriæ, in pietate, veræ
religionis exercitio, justitiæ administratione, & subditorum vita pacata
& jucunda, 1. Macc. 14: v. 10, 14. itaque merito textu hocce spectanda.

Devota gratulatio de Rege pio ac justo, ubi, I. Laus divine providentia,
II. Laus amoris Dei in populum suum, III. Ex utroque bonum
optimi Regis opus Votum. Psal. 21: v. 14.

Verba textus nostri, ultima sunt in sermone Regiæ Sabææ five Ara-
biæ ad regem Salomonem, ex his alijsque ejus verbis colligitur eam insi-
gnem sapientiam, v. 1. etiam veri Dei Israelis cognitionem habuisse, qualẽ
quoqueprehendimus in alijs extra populum Israeliticum, Jos. 2: v. 11. 1.
Sam. 29: v. 6. 1. Reg. 8: v. 41, 43. 2. Reg. 5: v. 15. Dan. 6: v. 16, 22. erumpit
itaque foemina hæc regia in devotam gratulationem de Salomone pio &
justo, profertque.

I Laudem divine providentia: Quæ ipsum constituit Regem, & of-
ferre Hæren: Similis gratulatio, Reg. 5: v. 7. Deum verum unice be-
nedi-

102 504
nedicendum & extollendum agnoscit, 1. Reg. 2: v. 15. *fin Gudh/ ita eadem*
utitur locutione, ac usus est pater Salomonis David, 1. Reg. 2: v. 3. ut osten-
dat Salomonem, Deum pro suo Deo agnoscere debere, tum propter gratio-
sum foedus cum illo, ut Israelita inito, Gen. 17. v. 7 tum spetiati, quod
illum constituerat Regem 1. Reg. 2: v. 15. & 3: v. 7 *som til tigh sust hast haf-*
wer/ inter omnes filios Davidis in Salomone Deus beneplacitum habuit,
1. Chron. 29: v. 5. *sa at han tigh pa Israels Stool sate hastwer/ quod sic ef-*
fertur, 2. Chron. 9: v. 8, *quod te posuerit in Regem super solium suum,*
Domino Deo Tuo: vocatur thronus regni Israelitici, Solium Dei sive regni
Domini, 1. Chron. 29: v. 5. quia Deus in peculium sibi elegit populum istum,
Exod. 19: v. 5. eratque Deus Rex Judaeorum, 1. Sam 8: v. 7. & Reges post ju-
dices electi, peculiari ratione Dei *vicarij* in Regia dignitate super Israelitas
dicebantur, 1. Chron. 30: v. 22, 23. Sanior itaque erat famina haec Anaba-
ptistis & fanaticis aliis, qui non agnoscunt Dei Auctoritatem & provi-
dentiam in Magistratus & Regum ordinatione. quod tamen ex dictis de
Salomone allegatis, & aliis S. S. locis evidentissime patet, Rom 13: v. 1, 2, 4, 5.

II. *Laudem amoris Dei in populum suum: iherfore at H E Xren*
Ålstar Israel i ewigh tid: quod ita explicatur, 2. Chron. 9: v. 8. *eo quod*
diligit Deus tuus Israe'lem, ut stare eum faciat in aeternum: inter magna
summæ Dei in populum suum bonitatis documenta, etiam hoc erat quod
imperium legibus sanctis normatum illis dederit, & quando Deum non
irritarunt, bonos etiam reges constituerit, Deut. 17: v. 14, 20. 1. Sã 12: v. 14.

III. *Ex utroq; bonum optimi Regis opus:* at tu rått och redelighet
göra skal/ ea est intentio Dei, quando clementi sua providentia, & amore
populi, regem bonum constituit, ut faciat iudicium & justitiam: id
itaque *primum* agat, ut agnoscens se à Deo esse in illa dignitate positum,
julumque æquumque putet, se *purum & sanctum Dei cultum,* ante
omnia promotum ire, Chron. 17: v. 7, 8, 9. & 33: v. 16. deinde *justitia*
administrationem procurare, & ipse *iudicium exercere:* quæ virtus
regia commendatur severe in Dei verbo, Deut. 1: v. 16, 17. Zach. 8: v. 16.
Laudatur in Davide, 2. Sã. 8: v. 15. & ipse de se, Ps. 119: v. 121. item in Sa-
lomone, 1. Reg. 3: v. 28. in Simone, 1. Macc. 14: v. 14. Justitia enim fir-
mantur regna & imperia, Prov. 16: v. 12. & 25: v. 5. injustitia autem
funditus evertuntur, Hiob 34: v. 30. Psal 82: v. 6, 7, 8. Reges justii præ-
tiosi in oculis Domini, verum postquam violentiæ & injustitiæ se de-
derint, Deo abominationi sunt, Prov. 16: v. 12. & potentiam eorum mi-
nuit, Hiob. 12: v. 21. Psal. 107: v. 40.

Uus Quod in exordij dictum, devotis ad Deum gratiarum actio-
nibus iterum atque iterum agnoscendum est, quod sub Rege pio justo,
felic.

568
Oratio

felici, vitam tranquillam & quietam degere possimus, in omni pietate & honestate, veneremur singularem Dei providentiam clementiam & manum omnipotentem, quod Regem optimum, Augustiss. & potentissimum CAROLUM XI. nobis dederit, *Num. 27. v. 16, 17.* iustum proinde est, ut in devoto obsequio patiamur corda nostra moveri, *2 Chron. 30. v. 12.* orando pro Regis & filiorum eius vita, *Esdra 6. v. 10. 1 Tim 2. v. 1.* optabimus & à Deo precabimur S. R. M. Regi nostro Clementissimo longam annorum seriem, *Psal. 61. v. 7. (vivat Rex, 1. Reg. 1. v. 39.)* Dei favorem & tutelam, *Psal. 18. v. 51.* ut semper sit incolumis, *Psal. 20. v. 3.* felix *Psal. 21. v. 2, 3.* potens, *Ps. 144. v. 10.* ut virtutibus regijs, quibus præ omnibus terræ Regibus a Deo ornatus est, suum & serenissimorum suorum hæredum Thronum reddat firmum & florentem, videl. *pietate 2 Chron. 34. v. 1, 2, 3, 31. Clementia, Prov. 16. v. 15. & 20. v. 28. iustitia. Psal. 72. v. 1, 2. prudenti & vigili imperio, 1. Reg. 3. v. 9. Prov. 28. v. 1.* Vota hæc in cultu publico & privato sæpe repetantur, ex hymnis Eccles. Herren vår Gudh vare tigh blid/ic. Hielp Gudh vras tin nådes thron ic. Gudh gifve vårem Konung ic. Conclusio ex *Psal. 8. v. 2-14.*

CONCIO III.

Parasc. 2. Chron. 30. v. 12. sit etiam super nos manus Dei. *Psal. 119. v. 173.* ut cor nostrum unanimi desiderio verbum Dei sequatur, sic obtemperemus Regi & vitam Christianis dignam degamus. &c.

TEXTUS, *Tit. 3. v. 1, 2.*

Exord. *1. Pet. 2. v. 1. 7.* Quadruplex Christiani hominis officium injungit Petrus (1) omnes honorare pro ratione donorum & status. *Rom. 12. v. 10. Phil 2. v. 3. 1. Pet 5. v. 5.* (2) Fratres amare, *1. Pet. 1. v. 22. 2. Pet. 1. v. 7. Hebr. 13. v. 1.* (3) Deum timere super omnes, sine ulla exceptione, *Deut 6 v. 13. Matth. 22. v. 21. Luc. 4. v. 8* (4) Regem honorare, videl. subjectione & obedientia, *1. Pet 2. v. 13. conf. Matth. 22. v. 21. Rom. 13. v. 1. legq.* eodem fere modo in textu hocce ultimo, in compendio monstrat Apostolus

Officia hominis Christiani erga alios. Votum, Ps. 143. v. 10.

Proposuit Apostolus binis capp. præcedentibus varia Dei beneficia & diversorum statuum officia, immediate vero ante textum efficacissimum tradit ad vitam Christianam incitamentum, *Tit. 2. v. 11, 12, 13, 14.* additov. 15. monito, de istis seriò inculcandis: continuat itaque cap. 3. similem informationem Apostolicam formam them/ic suggere ipsis, videl. jam ante tradita. diligen er imprime Creten/sibus sive Candianis fidelibus.

1. *Subjectionem & obedientiam erga Magistratum.* at the Åro Förstarna

parta/ in insula ista tunc temporis debebant Judaei seditiosi sive veteres Cretenses eodem vitio imbuti, quos indigitat Paulus : praeceptum istud valde erat necessarium. Magistratum autem vocat (1) ἀρχῆς, principatus scilicet in suprema autoritate constitutos, Rom. 13: v. 3. (2) ἑξουσίας, potestates scilicet inferiores, ita etiam distinguit Petrus, 1. Pet. 2: v. 13, 14. erga utramque Magistratus speciem requirit Paulus (a) subjectionem, ubi eadem vox & idem praeceptum, Rom. 13: v. 1. &c. (β) Obedientiam, ut prompte, libenter ex animo obtemperet, Tit. 2. 9.

II. Beneficentiam in communi, redebogne til alla goda gärningar/re! describuntur impij, Tit. 1: v. 16, quod sint til alla goda gerningar odugstige/ verum longe aliter se habent homines vere regeneriti, Ephes. 2: v. 10. illi enim in Christo existentes per fidem, Job. 6: v. 29. Gal. 2: v. 10. fructum ferunt, Job. 15: v. 2, 4, 5, 16. diriguntur eorum opera a Deo, Psal. 90: v. 17. Prov. 10: v. 3. Eccles. 9: v. 7. Esaj. 3: v. 12, de operibus renatorum leg. Matth. 3: v. 8. & 5: v. 16. Job. 3: v. 21. 1. Cor. 15: v. 58. 1. Tim. 2: v. 10. praerimis autem huc spectant, 2. Cor. 9: v. 8. 2. Thess. 2: v. 17. 1. Tim. 2: v. 21. & 3: v. 17. NB. Tit. 2: v. 14. & 3: v. 8, 14. Jac. 3: v. 13. conjungitur quoque hoc praeceptum cum obedientia erga magistratum. 1. Pet. 2: v. 12, 13, 14.

III. Moderamen linguae, (α) omni ingen illa tala/re. vox βλασφημῶν etiam de maledicentia in proximum, Act. 13: v. 45. Tit. 1: v. 6. 1. Cor. 4: v. 13. Tit. 1: v. 12. de quo vitio vitando Jac. 3: v. 3. seqq. vid. Psal. 15: v. 3. Tit. 1: v. 13, 14. Tit. 2: v. 3. &c. & conf. ad illa loca Enarrat vernac. in Psalmos, cavenda praerimis sedulo temeritas sermonis de superioribus, Eccles. 10: v. 20. 2. Pet. 2: v. 10. Jud. p. 8. (β) Jese iratosamme (ἀμαχοί) non pugnaces, non contentiosi, 1. Tim. 3: v. 3. pacifici, Matth. 5: v. 9. libido autem litigandi est vitium diabolicum & omnia mala secum adfert, Jac. 3: v. 14, 15, 16.

IV. Mansuetudinem erga quosvis vthan milde sic. ἐπιεικῆς Phil. 4: v. 5. faciles & commodi in interpretandis aliorum dictis & factis ac de vestro jure pacis causa cedentes, Phil. 4: v. 8. bewußsandes all sachmodig heet til alla Mennistor/ Ephe. 4: v. 31. 2. Tim. 2: v. 24. Jac. 3: v. 13, 17. etiam contradicentes cum modestia & gravitate reprimendi, 2. Tim. 4: v. 2. Tit. 2: v. 15.

Ufus: pro ratione corruptorum temporum nostrorum, vitia hisce virtutibus opposita redarguenda, ut etiam apud nos obtineat vim suam preceptum Apostolicum.

Ἰωαν. ε. λδ. Ἐρευνᾶτε, τὰς γραφὰς. (καὶ δὴ καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ Διαλέκ[τῃ].) Μόνῳ τῷ Θεῷ Δόξα.